

Kommunedelplan for naturmangfold

NORDREISA KOMMUNE
RÁISSA SUOHKAN
RAISIN KOMUUNI

Storslett
nasjonalparklandsby

Innhold

Forord	4
1. Formål	5
2. Prosess	5
2.1 Styringsgruppe	5
2.2 Referansegruppe	5
2.3 Arbeidsgruppe.....	5
2.4 Medvirkning	6
2.5 Kartlegginger	6
3. målsetninger	7
3.1 Delmål.....	7
3.2 Hvordan skal Nordreisa kommune oppnå disse målene?	7
4. Rammer og premisser	8
4.1 Nasjonale og regionale føringer	8
5. Hva er naturmangfold?	11
5.1 Hvorfor er naturmangfold viktig?	12
5.1.1 Økosystemtjenester	12
5.2 Bærekraftig utvikling	13
6. Trusler for naturmangfold	14
6.1 Arealendringer.....	15
6.1.1 Arealendringer i Nordreisa	16
6.2 Forurensning.....	22
6.3 Klimaendringer	23
6.4 Stedegne arter.....	24
6.5 Fremmede arter	24
6.6 Overhøsting	26
7. Viktig natur i Nordreisa	28
7.1 Vernet natur i Nordreisa	28
7.1.1 Verneområder i Nordreisa	30
7.2 Elva og fjorden.....	35
7.2.1 Anadrome vassdrag i Nordreisa	36
7.3 Utvalgte naturtyper	37

7.4 Verdsatte naturtyper	38
7.5 Kalkrike områder	40
7.6 Skogen.....	41
7.7 Arter	44

Forord

Verden står i dag ovenfor en global naturkrise. Menneskelig aktivitet fører til at arter står i fare for å bli utryddet, og kultur- og naturgrunnlaget for mange mennesker forsvinner bit for bit. Arealendringer, forurensing, spredning av fremmede arter og klimaendringer er store trusler for naturmangfoldet.

Kommunen er nøkkelen i arbeidet om å ivareta naturmangfoldet. Vi ser at naturen bygges ned bit for bit på landsbasis, og blir til slutt så oppstykket og delt at naturen som gjenstår mister mye av sin verdi. Naturmangfold er generelt viktig for nordreisa kommune, da kommunen en nasjonalparkkommune med Storslett som nasjonalparklandsby. Kommunevåpenet til Nordreisa er også to laks, det ble derfor naturlig å ha et ekstra fokus på vassdrag og anadrom laksefisk i planen. Planen forholder seg hovedsakelig til landområder, da det ble naturlig å avgrense planen noe.

I Nordreisa kommune møtes tre stammer. Lokalbefolkningen er en blanding mellom de tre folkeslagene kvener, samer og nordmenn. Elva har vært sentral for lokalbefolkningen, og høsting av naturen har lange tradisjoner. Nordreisa kommune har store inngrepsfrie naturområder, samt verdifulle naturområder under press. Ivaretagelse av disse verdiene er helt avgjørende for natur- og kulturgrunnlaget til fremtidige generasjoner.

En kommunedelplan for naturmangfold skal sette naturmangfold på dagsorden i kommunen. Planen gir ett grunnlag for videre arbeid med naturmangfold når det kommer til kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og konkrete tiltak for naturmangfold. Planen består av en temadel og en handlingsdel.

Nordreisa kommune har fått støtte fra Miljødirektoratet for å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold. Det har også blitt arrangert møter for å hjelpe kommunene fremover med arbeidet.

1. Formål

Planens hovedmål er å bidra til å ivareta naturen i Nordreisa gjennom en bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltning.

Kommunedelplan for naturmangfold skal:

- Føre til kunnskap og bevissthet til hvordan naturmangfoldet i Nordreisa kommune kan ivaretas.
- Være et styringsverktøy for kommunens arbeid med naturforvaltning.
- Gi grunnlag til kommunens samfunns- og arealplanlegging.

2. Prosess

2.1 Styringsgruppe

Driftsutvalget er styringsgruppen i arbeidet.

2.2 Referansegruppe

Referansegruppen har bestått av en representant fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark, en representant fra NVE og en representant fra Troms fylkeskommune.

2.3 Arbeidsgruppe

Arbeidsgruppen bestod av arealplanlegger/naturforvalter, arealplanlegger og prosjektkoordinator.

2.4 Medvirkning

Det ble holdt flere arbeidsmøter og medvirkningsverksted i arbeidet med kommunedelplan for naturmangfold.

Ungdomsrådet ble invitert til medvirkning, og budskapet er klart. De ønsket mer laks i elva, og muligheten til å høste av naturen var viktig for dem. De ønsket å ha de samme naturverdiene i fremtiden som kommunen har i dag og er bekymret for at for at store naturverdier går tapt. Muligheter for å utøve friluftsliv, jakt, fiske og snøskuter er viktig.

Det har blitt holdt arbeidsmøter med Naturvernforbundet i Nordreisa, Reisa villakssenter, Reisa elvelag, Norges jeger og fiskeforening, Statskog og Reisa nasjonalparkstyre. I tillegg ble det invitert til folkemøte i desember 2025. Lokale lag og foreninger er også involvert i forhold til ulike tiltak i handlingsplanen.

Reinbeitedistriktene har blitt invitert til konsultasjon, slik at planen får med seg utfordringer som er aktuelle for naturmangfoldet og reindriften.

2.5 Kartlegginger

Ved hjelp av Reisa villakssenter og NJFF-Troms ble det gjennomført en el-fiskekartlegging av mulige små enkeltstående anadrome vassdrag med sjørret og/eller sjørøye høsten 2024 og høsten 2025. Disse små vassdragene er sårbare for inngrep og kan være viktige for det høstbare overskuddet i Reisafjorden, samtidig som de kan gi et rikere genetisk mangfold.

3. målsetninger

Planens hovedmål er å bidra til å ivareta naturen i Nordreisa gjennom en bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltning og arealplanlegging.

3.1 Delmål

- Nordreisa kommune skal bevare og forbedre naturområder som er viktige for kommunens anadrome vassdrag.
- Nordreisa kommune skal sikre natur- og kulturgrunnlaget for kommende generasjoner.
- Nordreisa kommune skal jobbe for at arter og naturtyper ikke utryddes.

3.2 Hvordan skal Nordreisa kommune oppnå disse målene?

- Avdekke og fylle kunnskapshull om Nordreisas naturmangfold.
- Samle eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i Nordreisa.
- Etablere et godt kunnskapsgrunnlag før rullering av kommuneplanens arealdel.
- Sikre kunnskap om fiskevandring og økologisk tilstand i elver, bekker, vann og kyst.
- Innhente kunnskap om utbredelse og bekjempelse av fremmede arter.
- Øke kompetansen om forvaltning av natur blant politikere og internt i administrasjonen.
- Beskrive trusler naturmangfoldet i Nordreisa står ovenfor.
- Utvikle strategier for å minimalisere naturtap og sikre naturens konektivitet.
 - Dette vil særlig være viktig for reindriftsnæringen, da denne næringen er avhengig av store sammenhengende naturområder for at reinen skal ha beiteområder til enhver tid.
- Foreslå konkrete restaureringstiltak.

4. Rammer og premisser

Kommunestyret vedtok 22.10.2024 planprogram for kommunedelplan for naturmangfold. Nordreisa kommune mottok 400 000,- i støtte fra Miljødirektoratet for å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold.

St.meld. 14 (2015–2016) Natur for livet, understreker at økt kompetanse og bedre verktøy for forvaltning av naturmangfold i kommunene er avgjørende for bærekraftig utvikling. I denne stortingsmeldingen står det blant annet:

«Regjeringen ønsker å legge til rette for at kommunene kan øke sin kompetanse om naturmangfold. Dette skal skje gjennom et solid kunnskapsgrunnlag, styrket veiledning og pilotprosjekter for kommunedelplaner for naturmangfold, med vekt på naturens verdier i nasjonal, regional og lokal sammenheng.»

Et solid kunnskapsgrunnlag

Nordreisa kommune har utarbeidet en kommunedelplan om naturmangfold som bygger på tilgjengelig kunnskap og eksisterende kartlegginger. Selv om ny kartlegging ikke har vært en del av dette prosjektet, har behovet for oppdatert kunnskap blitt identifisert og inkludert i planens handlingsdel. Målet er å styrke grunnlaget for langsiktig og bærekraftig forvaltning av kommunens naturområder.

Nordreisa kommune er hjem til noen av landets mest unike naturområder, inkludert Reisa nasjonalpark, Reisaelva og fjordene langs kysten. Disse områdene har et stort biologisk mangfold og inneholder truede arter, sårbare naturtyper og viktige økosystemer som er avgjørende for både miljø, kultur og lokalt næringsliv.

Kommunedelplan for naturmangfold gir ikke direkte retningslinjer som kan få vesentlig virkning for miljø og samfunn, og krever derfor ikke konsekvensutredning jf. plan og bygningslovens § 4-2.

4.1 Nasjonale og regionale føringer

Kommunen har en plikt til å ivareta nasjonale og regionale mål og interesser i sin planlegging. Regjeringen fremmer bærekraftig utvikling i hele landet ved å legge fram

nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging hvert fjerde år. Forventningene for 2023–2027 fokuserer på samordning, trygge lokalsamfunn, grønn verdiskaping, klima/miljø og beredskap, som kommuner og fylkeskommuner skal legge til grunn i sine planer.

Hovedområder i de nasjonale forventningene 2023–2027:

- **Samordning og samarbeid:** Planlegging skal sikre helhetlig samfunns- og arealutvikling, med tett kobling mellom overordnet plan og økonomi.
- **Trygge og inkluderende lokalsamfunn:** Tilrettelegge for gode oppvekst- og levekår, inkludert boligsosiale hensyn og universell utforming.
- **Velferd og bærekraftig verdiskaping:** Grønn omstilling, fornybar energi, lokalisering av arbeidsplasser og bærekraftig arealbruk.
- **Klima, natur og miljø:** Ivareta naturmangfold, jordvern og klimatilpasning, samt håndtere overvann og sikre drikkevannskilder.
- **Samfunnssikkerhet og beredskap:** Oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) skal inngå i planene.

Det er FNs bærekraftsmål som er de overordnede internasjonale føringene, der målet er å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Planlegging er et verktøy for å nå de 17 bærekraftsmålene (**figur 1**).

Figur 1: FNs 17 bærekraftsmål.

Troms fylkeskommune regional plan for klimaomstilling på høring 23.09.2025.

Formålet er å:

- Bidra til å fremskynde overgangen til lavutslippssamfunnet

- Tilrettelegge for å øke forståelsen og forbedre håndteringen av klimarisiko
- Forbedre fylkets evne til å takle klimaendringer

Regional forvaltningsplan for Troms og Finnmark vannregion ble vedtatt 2021.

Nasjonale miljømål

Hovedmål for naturmangfold (Miljøstatus):

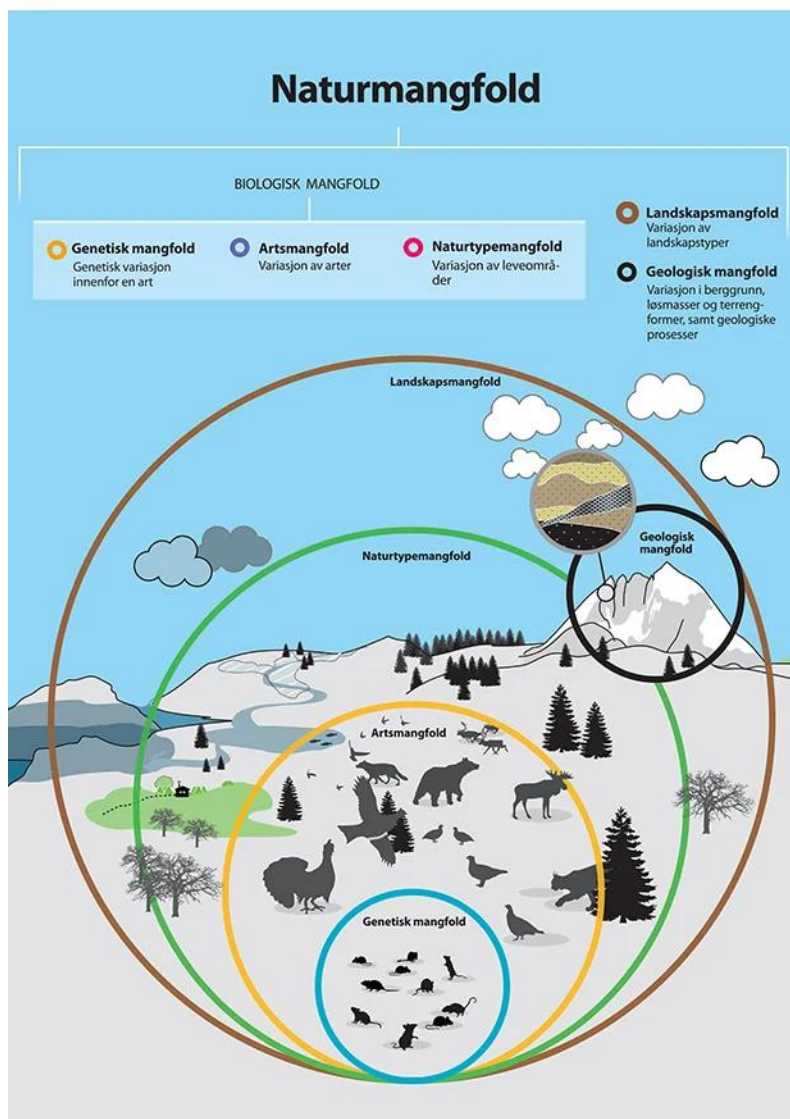
- **Økosystemene skal ha god tilstand:** De skal levere økosystemtjenester.
- **Ingen arter eller naturtyper skal utryddes:** Utviklingen for truede arter og naturtyper skal forbedres.
- **Representativt utvalg av natur:** Bevare variasjonsbredden i norsk natur for kommende generasjoner.

Naturavtalen (2030-mål i Norge):

- **30-prosentmålet:** Minst 30 % av arealer på land, i elver, innsjøer og hav skal være bevart innen 2030.
- **Restaurering:** Minst 30 % av ødelagte økosystemer skal restaureres innen 2030.

5. Hva er naturmangfold?

I naturmangfoldloven defineres naturmangfold som «biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning». Begrepet naturmangfold inneholder altså biologisk mangfold, landskapsmangfold og geologisk mangfold, som er illustrert i **figur 2**. Det biologiske mangfoldet omfatter det levende i de innerste sirklene, og landskapsmangfold handler om de større sammenhengene i naturen. Dette kan innebære rent naturlandskap, til menneskepåvirket kulturlandskap. Landskapsmangfold inneholder myr, skog, elver, fjellet osv... Genetisk mangfold handler om variasjoner mellom individer og populasjoner av samme art. Laks kan for eksempel være forskjellig fra elv til elv.

Figur 2: Illustrasjon av naturmangfold. Figuren er utarbeidet av Nyhetsgrafikk og hentet fra Stortingsmelding 14 (2015 – 2016), s. 14.

5.1 Hvorfor er naturmangfold viktig?

Naturmangfold er selve livsgrunnlaget til jordkloden. Naturen gir grunnlag til grunnleggende behov som luft, vann og mat. Mennesker er derfor helt avhengig av naturmangfold for å overleve på jorden.

I Nordreisa kommune har vi tre stammer møte, som vil si at lokalbefolkningen er kvensk, samisk og norsk. Lokalbefolkningen har lange tradisjoner for å høste av naturen. Naturmangfoldet er med andre ord en viktig del av natur- og kulturgrunnlaget til lokalbefolkningen.

5.1.1 Økosystemtjenester

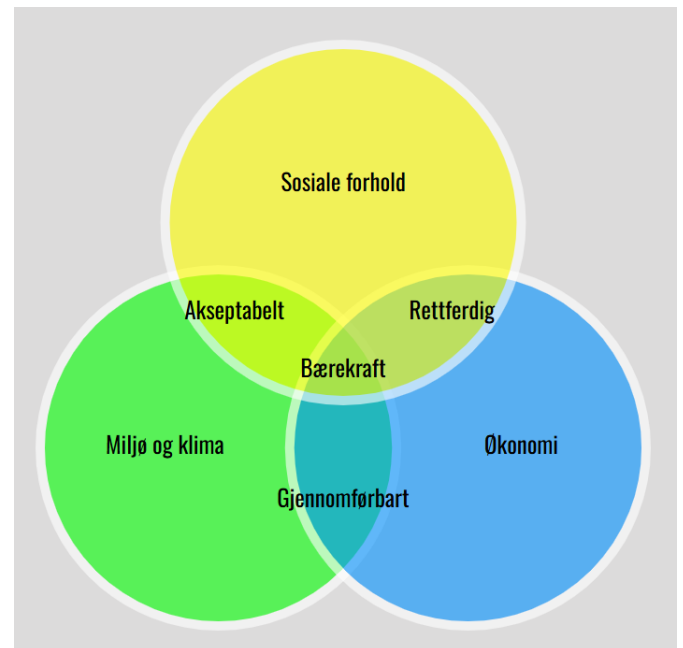
Økosystemtjenester er et begrep som brukes om goder, tjenester eller produkter som vi får fra naturen. Det er vanlig å dele begrepet i fire deler:

- **Forsynende tjenester** er konkrete goder som kan handles med eller brukes direkte.
Eksempler er kjøtt fra laksen i elva eller elgen i skogen, tømmeret i skogen og drikkevann er eksempel på slike goder.
- **Regulerende tjenester** handler om hvordan naturen påvirker faktorer som er relevante for menneskers miljø. Tjenestene kan ikke forbrukes, men påvirker likevel samfunnet.
Eksempler er myr og flomskog som bidrar til å dempe flom og pollinering.
- **Støttende tjenester** handler om de grunnleggende prosessene i naturen, som må til for at økosystemene skal kunne levere tjenester.
Eksempler på støttende tjenester er vannets kretsløp og fotosyntese.
- **Kulturelle tjenester** handler om rollen naturen spiller for menneskers opplevelser og kunnskap. Her kommer også religion inn i bildet.
Eksempler på dette kan være laksefiske, friluftsliv, snøskuter- og elvebåtkjøring, jakt, og åndelig berikelse.

5.2 Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling er et veldig populært begrep som ofte blir brukt og misbrukt. Begrepet ble kjent gjennom rapporten «Vår felles framtid» som ble lagt frem av Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, også kalt Brundtland-kommisjonen i 1987.

Bærekraftig utvikling handler om å tilfredsstille dagens behov, samtidig som fremtidige generasjoner muligheter til å tilfredsstille sine behov blir ivaretatt.

Figur 3: Bærekraftig utvikling illustrert i et venndiagram.

Bærekraft kan deles opp i tre områder (**figur 3**). For at noe skal kunne kalles bærekraftig må det oppnås sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og bærekraft for klima og miljø.

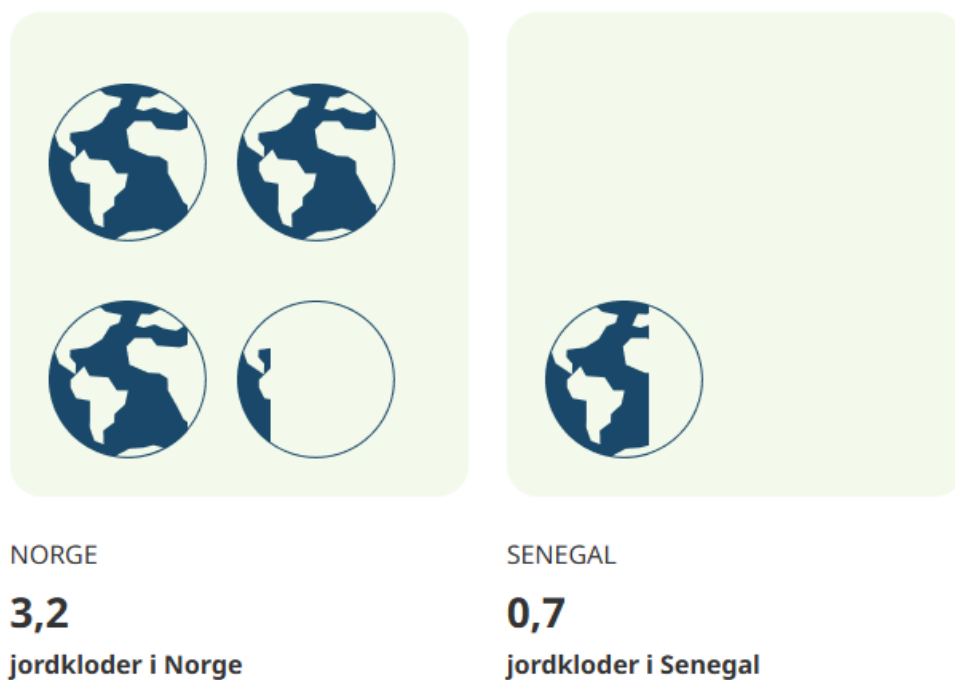
Sosial bærekraft handler om at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag til å leve et anstendig liv. Menneskerettighetene gir det viktigste utgangspunktet for sosial bærekraft.

Økonomisk bærekraft handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Økonomisk vekst er spesielt viktig for utvikling i fattige land. Økonomisk vekst kan skape nye arbeidsplasser og skatteinntekter som gir grunnlag for velferdstjenester som skole og sykehus. Utfordringen er å skape grønn økonomisk vekst innenfor naturens og klimaets tålegrenser.

Bærekraftig klima og miljø handler om å forvalte natur og klima, slik at også kommende generasjoner kan nyte godt av det samme natur- og klimagrunnlaget vi har i dag. Vi står i dag ovenfor en klimakrise og en naturkrise. Klimagassutslipp fra brenning av olje kull og gass forsterker drivhuseffekten, og fører til global oppvarming. Global oppvarming truer økosystemer og det vil bli mer ekstremvær.

Miljøkrisen handler om tap av verdens naturmangfold. FNs naturpanel melder om at ville dyr og økosystemer aldri før har vært så truet som i dag.

Rike land som Norge har et stort ansvar for klimaendringene, samtidig som måten vi lever på i Norge er en stor pådriver til klimaendringene. Fattige land er også mer sårbare for klimaendringer. Skulle alle hatt det samme gjennomsnittlige forbruket som vi har i Norge ville vi trenge 3,2 jordkloder (**figur 4**). Til sammenligning vil man trenge 0,7 jordkloder dersom man tar utgangspunkt i Senegal.

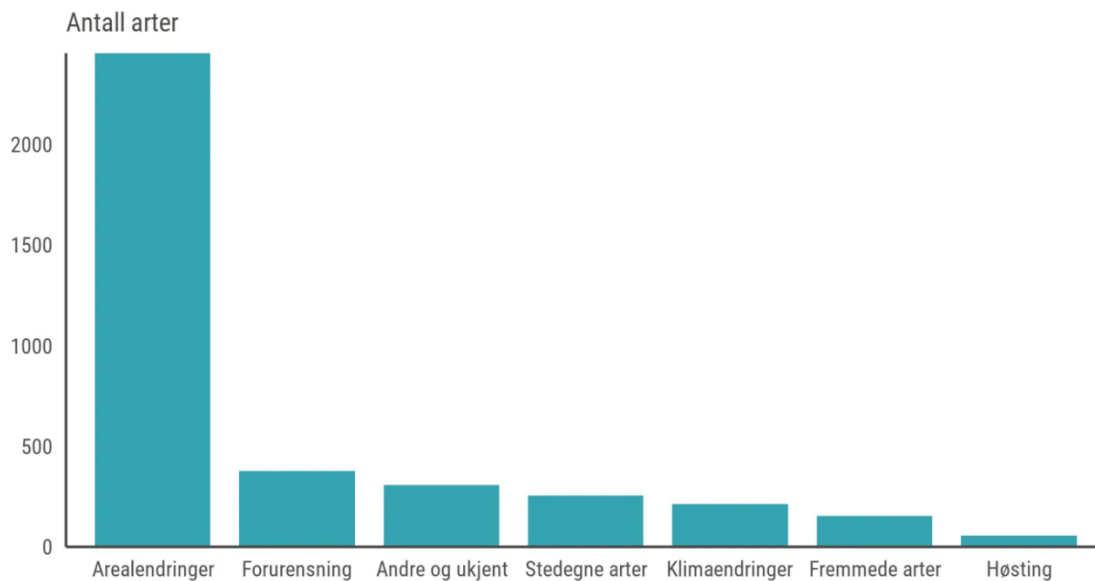

Figur 4: ifølge FNs økologiske fotavtrykk ville man trengt 3,2 jordkloder hvis alle skulle levd som i Norge

6. Trusler for naturmangfold

Menneskelig aktivitet truer naturmangfoldet på jorden. Trusselfaktorer for naturmangfold kan deles opp i seks hoveddeler (**figur 5**). Arealendring, forurensning, stedegne arter, klimaendringer, fremmede arter og høsting. Spesielt de siste 50 årene har presset på naturen økt drastisk.

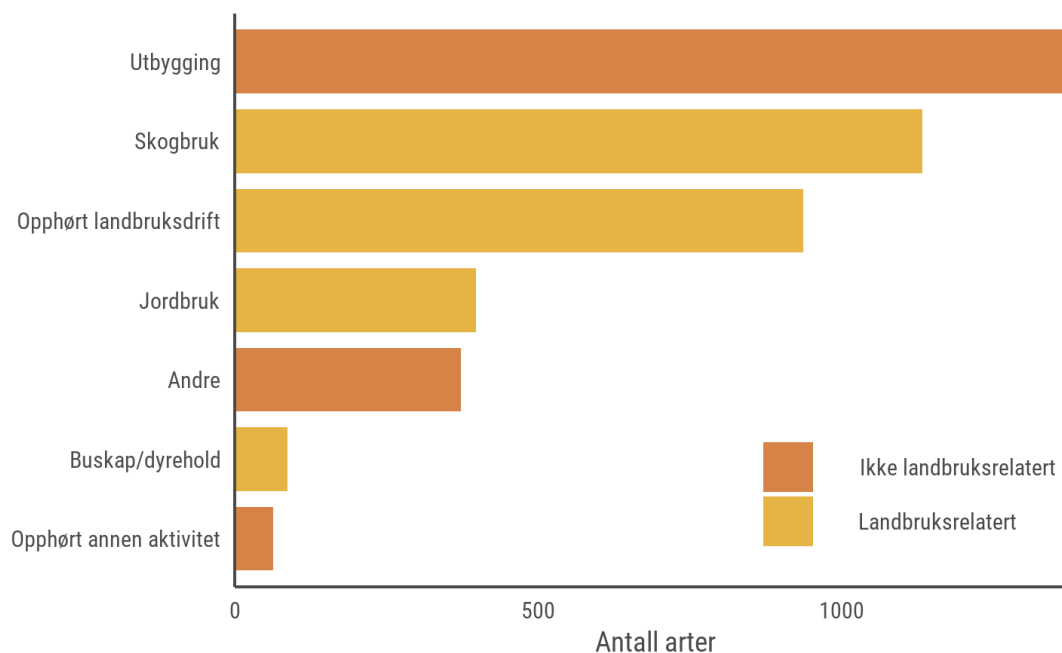
Rødlisten for arter fra 2021 anslår at 21 % av alle arter har risiko for å dø ut i Norge.

Figur 5: Påvirkningsfaktorer for truede arter i Norge. Artsdatabanken, CC BY 4.0

6.1 Arealendringer

Arealendringer påvirker 2456 av våre truede arter, altså ni av ti truede arter. Norge har endret seg betydelig i løpet av de siste 50 årene. Fysiske inngrep som vannkraft, veier, jordbruk, skogbruk og utbygginger påvirker naturen rundt oss (**figur 6**). Inngrep i naturen påvirker ikke bare naturen der inngrepet skjer, inngrepet påvirker også området rundt. Er det elgen som krysser veien, eller veien som krysser elgens leveområder?

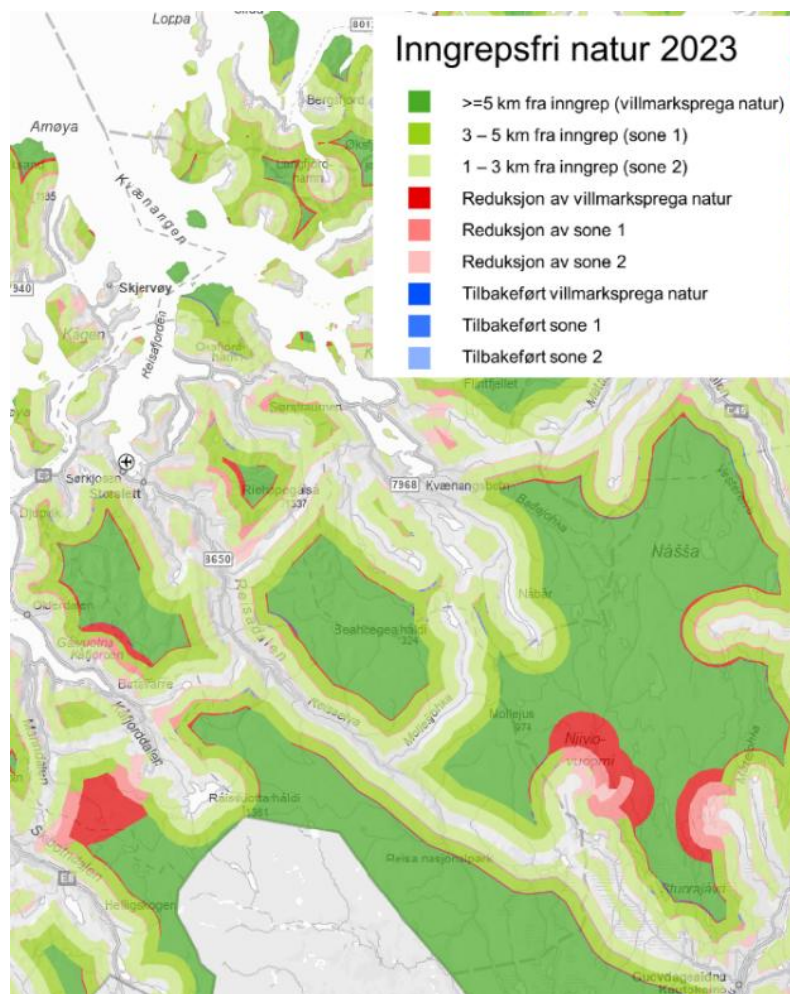

Figur 6: Antall arter som påvirkes negativt av ulike former for arealendringer. Artsdatabanken, CC BY 4.0

6.1.1 Arealendringer I

Nordreisa

I Nordreisa kommune har vi store sammenhengende naturområder og villmarkspregede områder (**figur 7**). Særlig fjellområdene er i Nordreisa er i stor grad urørt. Disse områdene er spesielt viktige for arter som krever store arealer. Reinsdyr er et eksempel på en nøkkelart i fjelløkosystemet, som er avhengig av store sammenhengende naturområder. Villmarkspreget natur gir en referanse for hvordan naturen blir påvirket av menneskelig aktivitet andre steder. Dette er også

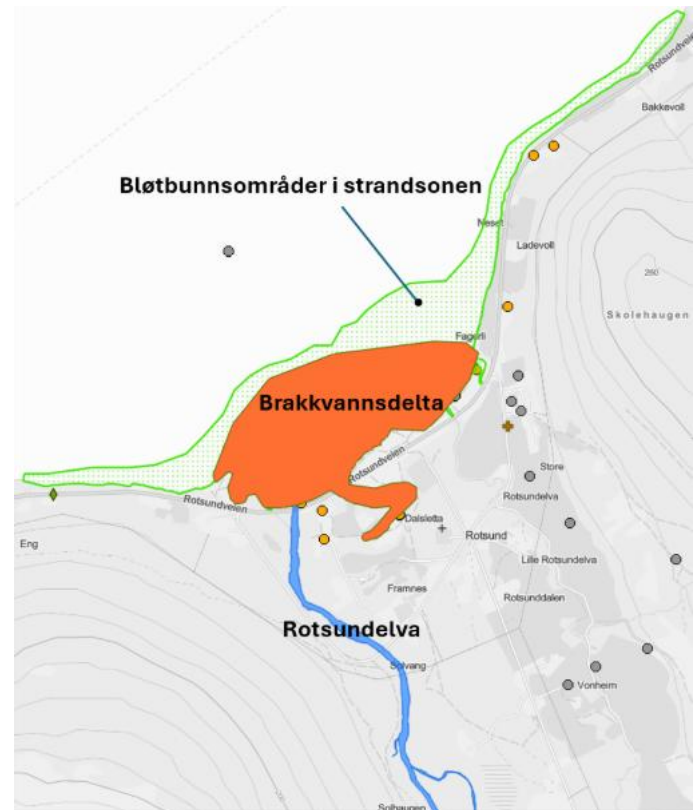
Figur 7: Reduksjon i inngrepsfri natur fra 1988 – 2023.

områder som gir store naturopplevelser, og er viktig for lokal identitet og kultur.

Til tross for store villmarksområder i kommunen er arealendringer en stor påvirkning for naturmangfoldet. Infrastruktur fragmenterer viktige naturområder i kommunen, spesielt lavereliggende områder er påvirket. Viktige vandringsveier for vilt, fisk, insekter og fugl blir avstengt og oppdelt. Rotsundelvas delta er ett av mange eksempler på at viktige naturområder blir avsnørt og oppdelt på grunn av bilveier (**Figur 8**).

Et annet eksempel på fragmentering i kommunen er Leirvågelva, som tidligere hadde en bestand av sjørret og sjørøye. Disse

bestandene er i dag dessverre utryddet fra elva på grunn av kulvert under Spåkenesveien som hinder gytefisken i å komme seg opp fra sjøen (**Figur 9**). Veien hindrer også vilt som bruker ravinedalen som en ferdselsåre. Dette er et godt eksempel på hvorfor broer er bedre for naturmangfoldet enn kulverter. Eksemplene på hvordan naturen i Nordreisa har blitt fragmentert er desverre mange, og restaureringstiltak bør gjennomføres enkelte steder for å tilbakeføre viktige naturverdier.

Figur 8: Rotsundelvas delta er et eksempler på et verdifullt naturområde som er blir fragmentert av E6.

Figur 9: Kulverten under Spåkenesveien hinder sjørørret og sjørøye fra å nå gyteområdene i elva. Resultater er at den lokale bestanden av sjørørret og sjørøye er utryddet. Spåkenesøra naturreservat har følgelig også mistet en brikke i økosystemet.

Arealendringer dreier seg også om hvordan vi bruker naturen. Turisme, turmål og løyper påvirker også naturmangfoldet. Terrenget slites og naturen forstyrres. Reinen er et godt eksempel på en art som kan påvirkes negativt av ferdsel. I Nordreisa har vi tamrein, som er mer tolerant for forstyrrelser sammenlignet med villrein. Uansett er også tamrein sårbar for forstyrrelser, spesielt i kalvingsperioden. I Rondane nasjonalpark er for eksempel villreinstammen delt i to på grunn av populære turiststier. Det er derfor viktig at tilrettelegging til ferdsel i naturen skjer i dialog med reingjeterne. Man kan også bruke tilrettelegging for å få ferdsel dit den er ønsket for å skåne andre områder.

Landbruksrelaterte arealendringer

Mange av de truede artene påvirkes av landbruksrelaterte arealendringer. Opphøring av drift i landbruket er en påvirkning på 926 truede arter. For de fleste artene som trues av opphør drift i landbruket er det opphør av tradisjonelle hevdsmetoder som påvirker negativt. Gjengroing av landbruksarealer som følge av opphørt beite og/eller slått påvirker mange truede arter negativt.

Det finnes også negativ påvirkning av truede arter på grunn av jordbruksaktivitet. Spesielt oppdyrking og drenering påvirker naturmangfoldet negativt. Kanaliserte vassdrag påvirker vassdrag negativt. I Verdalselvvassdraget er jordbruket en av de store negative påvirkningene som sammen med andre påvirkningsfaktorer har gjort at 80 % av sjøørretproduksjonen til vassdraget har gått tapt.

Gjerder ofte tilknyttet landbruk og reindrift påvirker naturmangfoldet negativt. Viltets leveområder blir fragmentert, og for mange arter utgjør gjerdene alvorlige hindringer. Dyr kan hekte seg fast i gjerdene og dø eller bli skadet. Spesielt hønsefugl er sårbare for gjerder og andre linjer i naturen, da de er tunge fugler og dårlige flygere. Kollisjon med gjerder og andre linjer resulterer ofte i død for ryer og andre hønsefugler.

Reindrift

Reinsdyr er en nøkkelart i Nordreisas økosystemer. Reinsdyrene var livsgrunnlaget til de første menneskene som etablerte seg i landet. Nord i landet ble det en overgang fra villreinfangst til den samiske tamreindriften som vi har i Nordreisa. Beiting og tråkk påvirker strukturen i naturen, og reinsdyrene fungerer som en økosystemingeniør. Beitegroper i snøen gjør det lettere for andre arter som for eksempel rype å finne mat, samtidig som reindriften er med på å holde kulturlandskapet i hevd og hindrer gjengroing.

Reindriften er en svært arealkrevende naturbasert næring som krever store områder og god sammenheng i naturen. Det trengs tilgang til forskjellige årstidbeiter slik at reinsdyrene har gode beiteområder gjennom hele året.

Store naturinngrep som vindkraft, vannkraft og gruvedrift får store konsekvenser for reindriften. Reindriften påvirkes ved at de mister beiteområder, reinen blir forstyrret av støy og aktivitet fra eller i forbindelse med anleggene. Vannkraft fører også til mer usikker is på innsjøene, som kan føre til at reinen går gjennom isen. Plutselig endring nedstrøms kraftverket kan også ta livet av rein.

Reinsdyrene påvirkes negativt av menneskelig aktivitet. Populære turområder, økt turisme, snøskuterkjøring og hundekjøring kan påvirke reindriften negativt. Konsultasjon

med reindriften er derfor viktig, slik at man har mulighet til å styre aktiviteten til områder som er mindre sårbare.

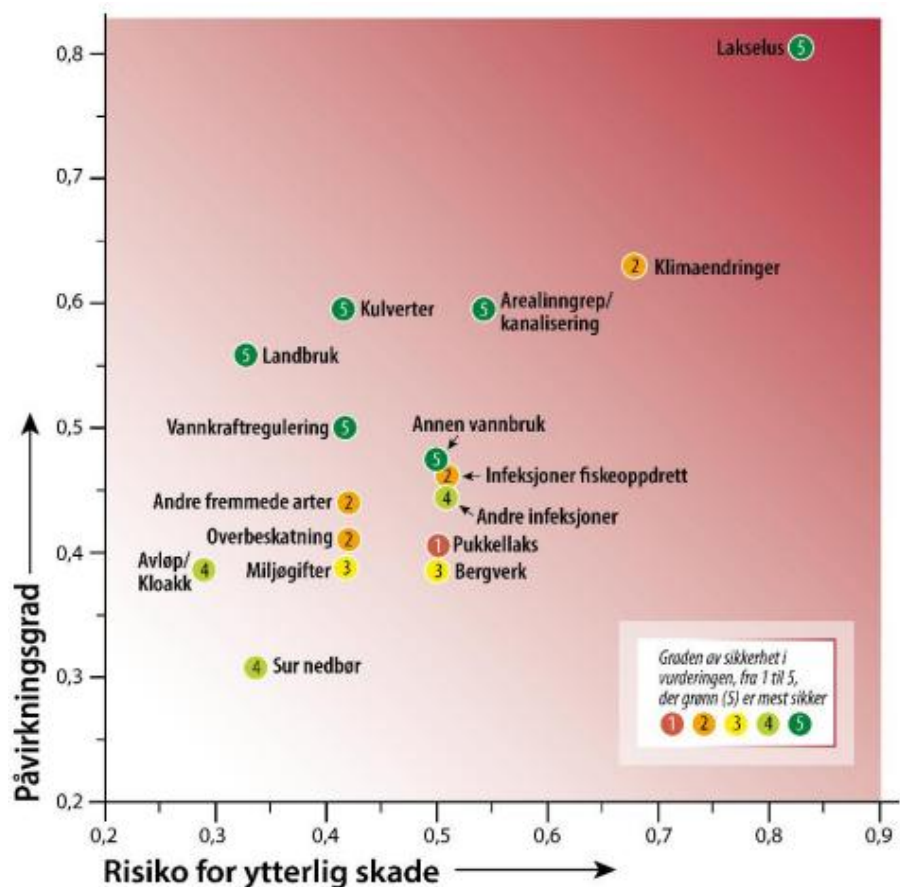
Områder som tidligere ikke har hatt stor betydning for reindriften kan vise seg å få endret betydning i framtiden med et endret klima. Mange små arealinngrep skaper over tid til sammen stor påvirkning for reindriften. Arealendringer er den største trusselen for reindriften i dag.

Arealendringer i sjøen

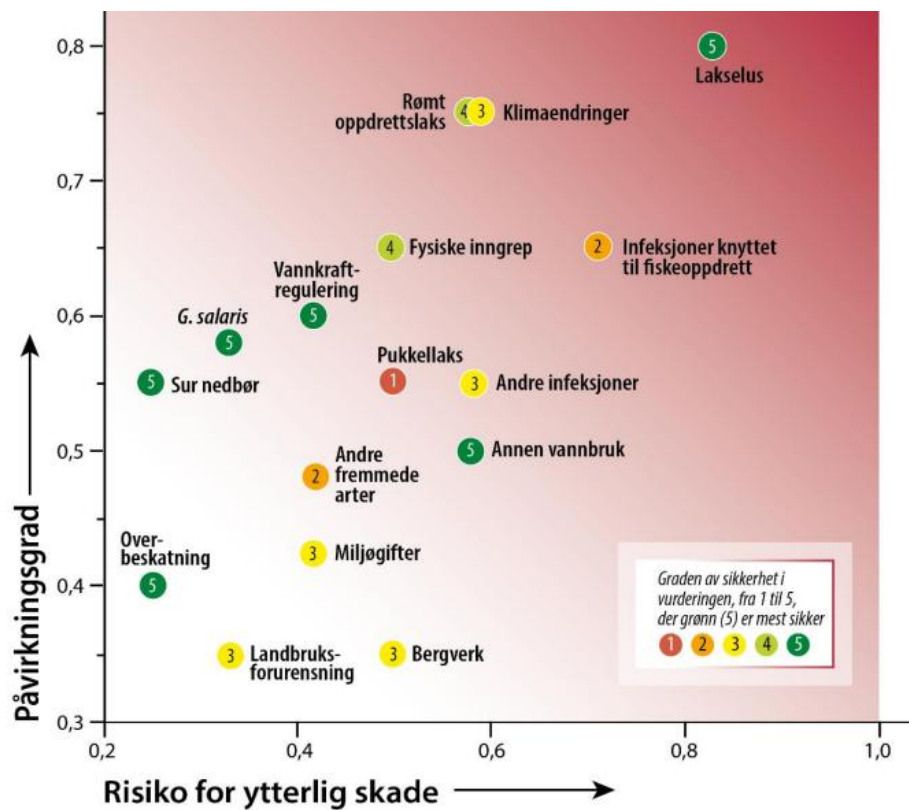
I sjøen utgjør akvakultur og utfyllinger store arealinngrep. Lakseoppdrett står for de største påvirkningene for laks, sjøørret og sannsynligvis også sjørøye. Forurensing av næringssalter, mikroplast, avlusningsmiddel og landskap er også viktige faktorer som truer naturmangfoldet.

For sjøørret er lakselus den soleklart største negative påvirkningsfaktoren (**figur 10**). For laks er også den største påvirkningsfaktoren knyttet til lakselus (**figur 11**). Rømt oppdrettslaks kommer på en andreplass når det kommer til påvirkningsfaktorer på laks. Infeksjoner knyttet til oppdrett er også en stor påvirkning på laks som det er knyttet stor usikkerhet til. Her ligger også mye av påvirkningen regionalt, da lakseoppdrett i Skjervøy kommune for eksempel påvirker sjøørret, sjørøye og laks i tilknytning Reisafjorden. Flere steder er sjøørreten i ferd med å bli en ren fjordørret på grunn av lakselus og oppdrett.

Utslipp av næringssalter fra avføring og forrester og kan føre til nedslamming av havbunnen, noe som for eksempel påvirker korallrev og ålegrassenger negativt. Kjemikalier og miljøgifter i forbindelse med impregnering av nøter og lusebehandling kan også få alvorlige konsekvenser for naturmangfoldet. Lysforurensing og forstyrrelser fra anleggene er også faktorer som kan få negative konsekvenser

Figur 10: Matrise fra Vitenskapelig råd for Lakseforvaltning viser at lakselus er den største påvirkningsfaktoren for sjøørret.

Figur 11: Matrise fra Vitenskapelig råd for Lakseforvaltning viser de største påvirkningsfaktorene til laks.

Nordreisa har deltatt i KS-prosjektet Areal- og naturregnskap. Resultatene fra prosjektet viser at det i Nordreisa kommune i gjennomsnitt blir bygget ned 85 dekar med natur blir bygget ned 85 dekar med natur årlig (**figur 12**). Satellittdata er utgangspunktet for analysen.

Forurensning er en betydelig utfordring for miljøet. Det er oppgitt som påvirkningsfaktor for 377 av de truede artene. Tilførsel av næringsstoffer som kan endre vannkvaliteten i innsjøer, elver og kystområder. Fisk og andre vannlevende organismer er spesielt utsatt for forurensning i vann.

En økning i næringsstoffer som fosfor og nitrogen kan føre til at oksygennivået i vannet synker, noe som påvirker livet for organismer som lever i og rundt vann. Forurensning kan også føre til algeoppblomstring i innsjøer og fjorder, noe som påvirker fiskebestander og andre organismer.

Side 22 av 50

Plastforurensning er et økende problem med uante problemer. Plast brytes ned til små biter, ender ofte opp i næringskjeden og kan skade både dyreliv og menneskelig helse.

Sur nedbør

Sur nedbør var på 1980- og 1990-tallet et stort miljøproblem i Norge, og førte til store negative konsekvenser for vannmiljøet. Livet forsvant i stor grad fra flere vassdrag. Det var utslipp av SO₂ og NO_x fra forbrenning av kull, olje og gass i Storbritannia, Russland og Sentral-Europa ga sur nedbør.

Miljøgifter og tungmetaller

Miljøgifter som tungmetaller og andre farlige kjemikalier kan komme fra utslipp og avfall. Disse stoffene hopper seg opp i næringskjedene, og skader mennesker og dyr. Det er derfor viktig å håndtere farlig avfall på en forsvarlig måte for å hindre at miljøgifter havner i naturen.

6.3 Klimaendringer

Klimaendringer påvirker 211 av landets truede arter. Endring i klimaer flytter livsgrunnlaget og konkurransegrunnlaget mellom arter. Nordlige arter og høyfjellsarter vil miste leveområder. Sjørøya er eksempel på en nordlig variant av røya som bare finnes i Nord-Norge og på Svalbard i Norge. Man kan forvente at denne røyevarianten vil bli negativt påvirket av et varmere klima. Flere arter i Nordreisa er tilpasset nordlige kalde forhold, og vil ikke ha nye steder de kan etablere seg i et varmere klima. Man kan også forvente at nye arter vil etablere seg i fremtiden. Grevling og rådyr er eksempel på mer sørlige arter som er etablert i kommunen, samtidig som hjorten sprer seg lengre og lengre nord.

Klimaendringer kan også påvirke reindriften negativt. Milde perioder om vinteren fører til nedising av beiter. Det kan også føre til mer pakksnø som reinen har vanskelig for å komme seg ned til maten. Tregrensen flytter seg også oppover og skogen blir tettere, noe som skaper dårlige leveforhold for laven reinlaven, som er viktig vinterbeite for rein. Vinterbeite går med andre ord tapt. Reingjeterne får mye ekstra jobb med tilleggsforing vinterstid ved dårlige beiteforhold.

6.4 Stedegne arter

Stedegne arter hører naturlig til i Norge, men påvirker likevel 254 truede arter i landet negativt. Stedegne arter kan utkonkurrere truede arter, endre habitatet til truede arter eller spise på truede arter. Rødrev utkonkurrerer for eksempel fjellrev, og er predator for truet fugl. Store hjortedyrbestander gir også høyt beitepress og skaper tråkk.

6.5 Fremmede arter

Fremmede arter er antatt å påvirke 153 truede arter negativt. Spesielt lavarter påvirkes negativt på grunn av almesyke og askeskuddbeger, da disse soppene angriper habitatet til lavarter avhengig av ask og eller alm.

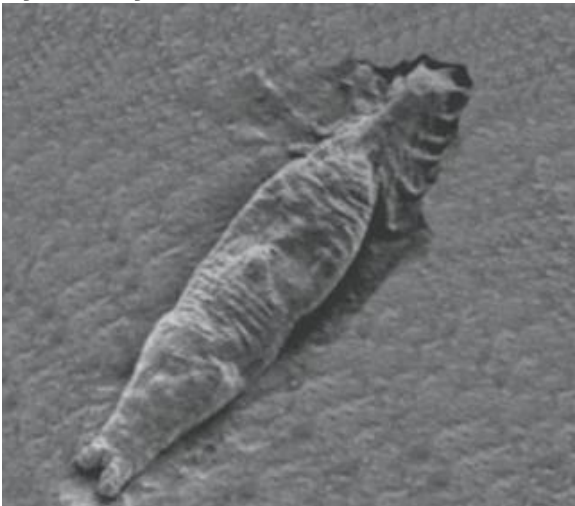
Hageavfall

Hageavfall er en stor trussel mot naturen. Hageplanter er ofte skadelige fremmede arter. Når planter og frø fra hager slippes ut i naturen, kan de etablere seg og utkonkurrere lokale arter. Enkelte hageplanter kan også være bærere av sykdommer som kan spre seg til vill natur.

I Nordreisa er det tradisjon å kaste hageavfallet i naturen. Tidligere var heller ikke dette et stort problem, da hageavfallet i stor grad bestod av stedegne arter. I dag er dessverre de fleste av plantene man kjøper på hagesenter skadelige fremmede arter som utgjør en stor risiko når de havner i naturen vår. Hvert år legges det for eksempel ned stor innsats for å bekjempe lupin i Reisautløpet naturreservat.

Fremmede arter som utgjør en trussel i Nordreisa kommune

Art	Beskrivelse
Mink	Minken kom til Norge som farmmink i 1927, og spredde seg i takt med pelsdyroppdrett av mink. Arten blir vurdert til svært høy risiko på

 Figur 13: Mink, Jan Ove Gjershaug, Norsk institutt for naturforskning, CC BY 4.0.	fremmedartslista. Man finner som regel minken i forbindelse med vann, vassdrag og sjø. Mink er en trussel for en rekke arter. I Nordreisa er det naturlig å nevne hettemåke, sjørøye og storspove som arter som blir negativt påvirket. Det er sannsynligvis mulig å bekjempe mink i Nordreisa, da dalene våre har begrenset innvandringspotensiale. Det er gjort tiltak for å bekjempe mink på land i for eksempel Skotland.
Gyrodactylus salaris Figur 14: <i>Gyrodactylus salaris</i>, The Scottish Government - Gyrodactylus Salaris Working Group, 31 August 2012, Open Government Licence version 1.0.	Gyrodactylus salaris har høy risiko på fremmedartslista. Arten er en lakseparasitt som dreper ungfish av laks, og fører til at laksebestanden går drastisk ned. I Troms har vi hatt gyro i Skibotnelva, Signaldalselva, Kitdalselva. Parasitten blir bekjempet med rotenon, som har enorm påvirkning på økosystemet, eller klor, som er mer skånsomt. I dag gjenstår bare behandling av Drammensvassdraget før Norge er gyrofritt. Selv om gyro nesten er bekjempet i Norge er det fortsatt risiko for ny invasjon, noe som vil få enorme konsekvenser for våre lakseførende vassdrag. Lakseparasitten finnes nemlig naturlig i elver som renner ut i Østersjøen i Finland. Parasitten er spredd til Norge via infiserte lakseunger eller regnbueørretunger. Det er også risiko for at parasitten spres mellom elver via utstyr som fiskeutstyr og båter.
Hagelupin <i>Lupinus polyphyllu</i> og sandlupin <i>Lupinus nootkatensis</i>	Hagelupin og sandlupin er fremmede arter som utgjør svært høy risiko for artsmangfoldet i Nordreisa kommune. Dette er populære hageplanter som lett sprer seg til naturen. I Reisautløpet naturreservat utgjør lupin et stort

 Figur 15: Hagelupin, Oddvar Pedersen, CC BY 4.0	problem. Lupin har stort invasjonspotensial og utkonkurrerer de tilhørende artene. Lupin trives i veiskråninger, i kanter, på slåttemark, i sanddyner og elvekanter.
Pukkellaks (<i>Oncorhynchus gorbuscha</i>) Figur 16: Pukkellaks, Eva Thorstad, Norsk institutt for naturforskning, CC BY 4.0	Pukkellaks er en fremmed laksefisk i Norge, som naturlig hører til i det nordlige Stillehavet. Pukkellaksen ble satt ut i Russland på 1930-tallet, men har først begynt å spre seg fort de siste årene. Arten har høy risiko på fremmedartslista, og invaderer Nord-Norge i oddetallsår. Det er fortsatt stor usikkerhet til den økologiske effekten av pukkellaks.
Eksempler på andre fremmede arter som utgjør en trussel for naturmangfoldet i Nordreisa	Rynkerose, kjempespringfrø, tromsøpalme, sitkagran og parkslirekne.

6.6 Overhøsting

Overhøsting påvirker 55 truede arter på rødlista negativt. Spesielt fugl og fisk blir påvirket negativt. Den Norske sildebestanden forsvant nesten på 1960- og 1970-tallet. Flere år med lave havtemperaturer og lite næring gjorde at det høstbare overskuddet av sild var lavt. Den Norske sildefangstflåten tok opp langt mer enn bestanden tålte, og tømte havet for sild. Heldigvis tok bestanden seg opp igjen på 1990-tallet. På østkysten av Canada var man ikke like heldig. Torskebestanden på østkysten kollapset i 1992, og har per dags dato enda ikke tatt seg opp igjen. Nesten 40 000 mennesker mistet jobben som følge av kollapsen.

I Nordreisa er det også et problem med overhøsting. Reisavassdraget har vært stengt for fiske etter laks og røye de siste årene på bakgrunn av at man ikke har oppnådd

gytebestandsmålet. Dessverre fiskes det fortsatt ulovlig i elva. Gytebestandsmålet er antall kilo hunnlaks elva må ha for å sikre maksimal produksjon av smolt. Dersom ikke gytebestandsmålet nås vil færre smolt vandre ut av elva. Antall smolt som vandrer ut av elva har direkte sammenheng med hvor mange voksne fisk som returnerer. Oppnår man ikke gytebestandsmålet havner man altså i en ond sirkel.

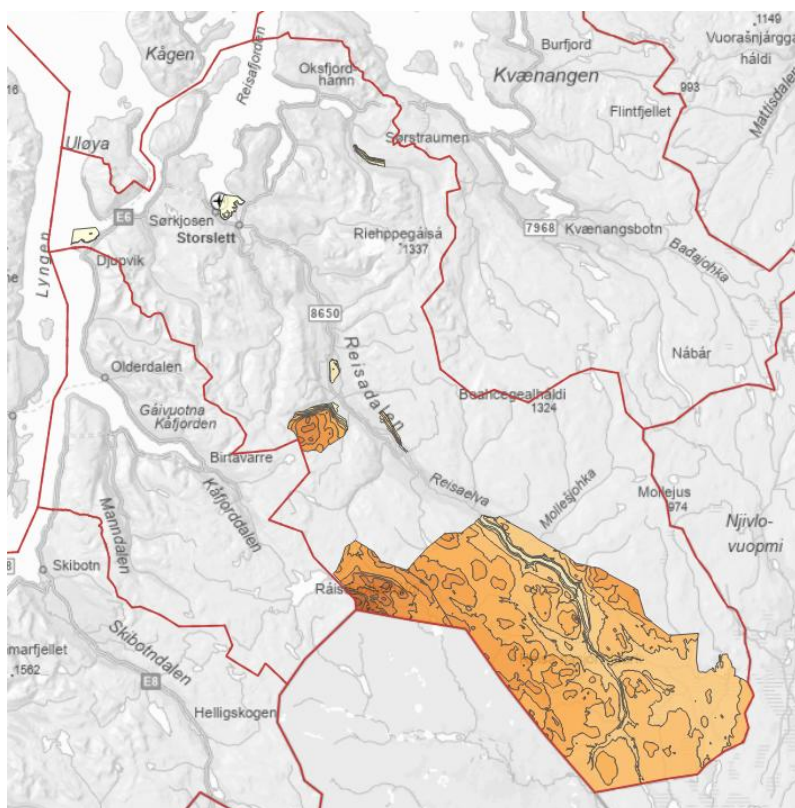
7. Viktig natur i Nordreisa

Nordreisa har mange områder med viktig natur. Noe av naturen er kartlagt, og noe er vernet, men mye har man manglende kunnskap om.

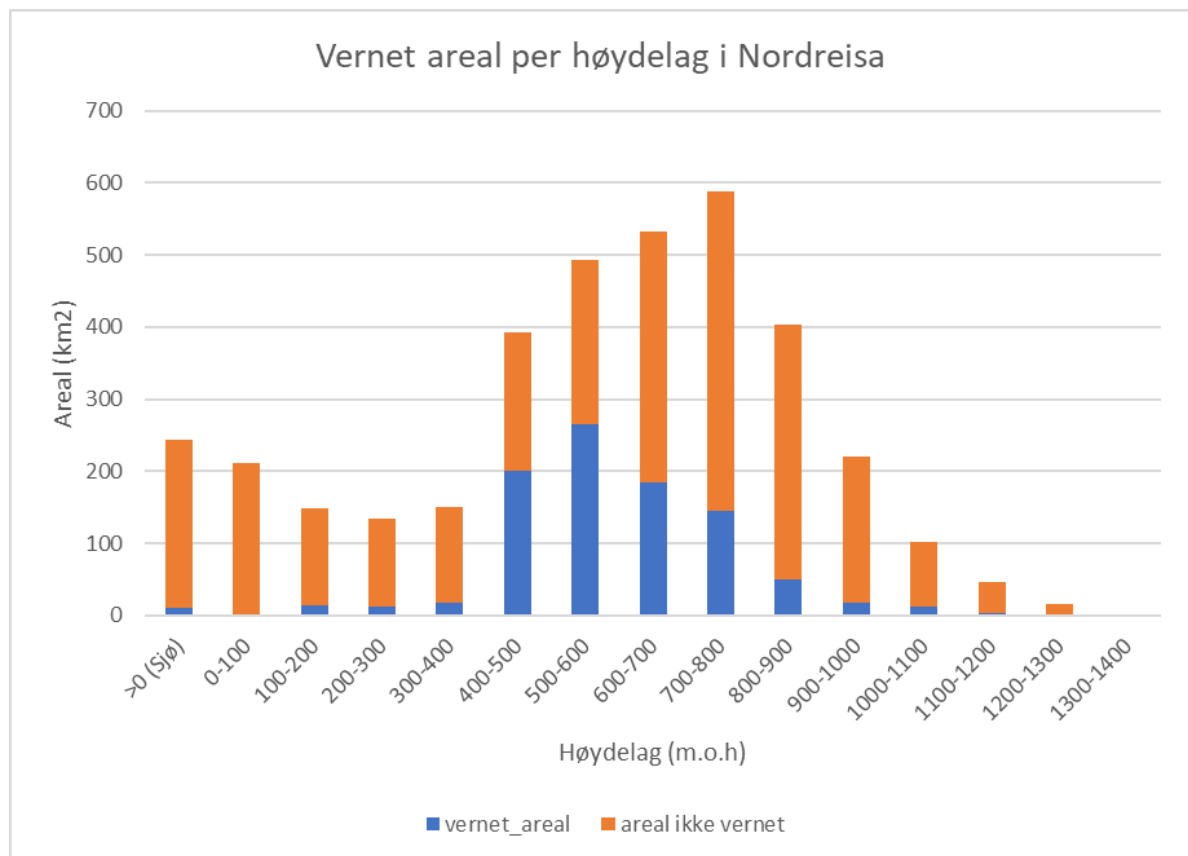
7.1 Vernet natur i Nordreisa

I Nordreisa kommune er det ni naturvernområder. Nordreisa kommune har en nasjonalpark, et landskapsvernområde og sju naturreservater. Omtrent 27 % av Nordreisas landareal er vernet som verneområder. 25,5 % an Nordreisas land- og sjøareal er vernet som verneområder av Nordreisas totale areal. Det meste av den vernede naturen i Nordreisa er fjellområder (**figur 17, figur 18 og tabell 1**).

I tillegg til verneområder har Nordreisa kommune også to vernede vassdrag, Reisavassdraget og Oksjordvassdraget.

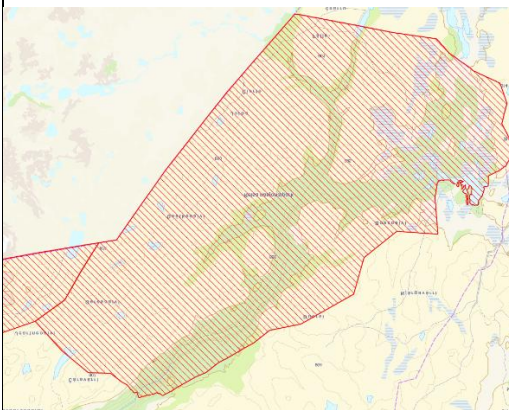
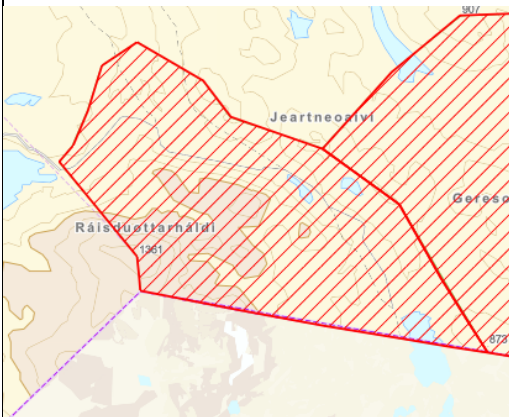

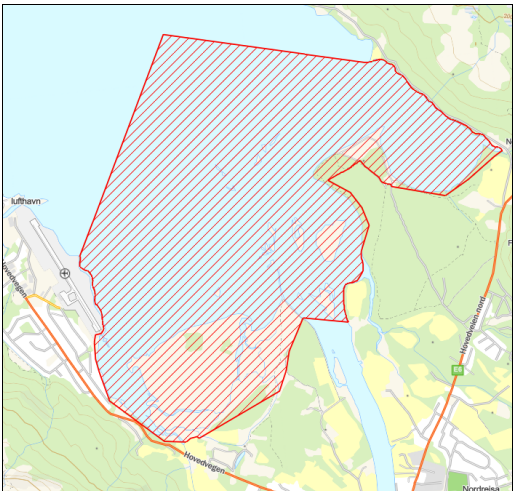
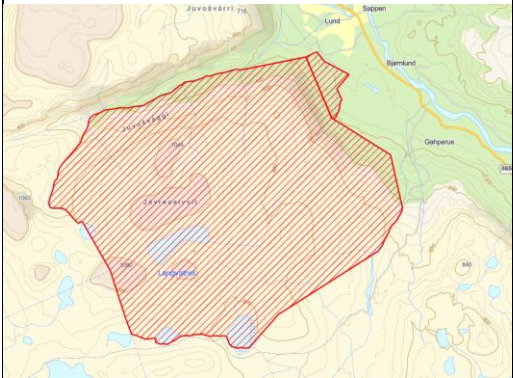
Figur 17: Kartet gir en oversikt over naturvernområder i Nordreisa kommune.

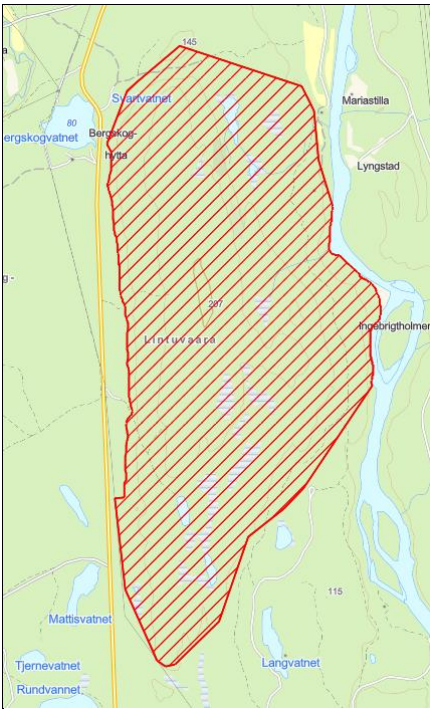
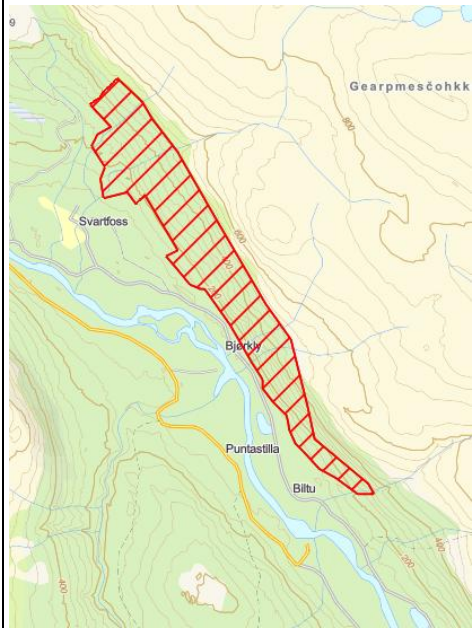

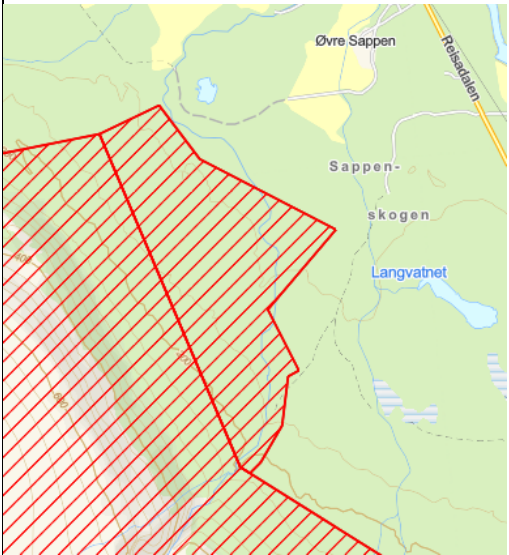
Figur 18: Vernet areal per høydelag i Nordreisa.

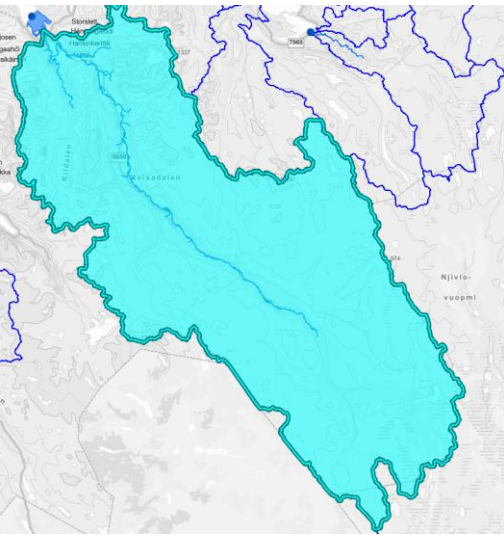
7.1.1 Verneområder i Nordreisa

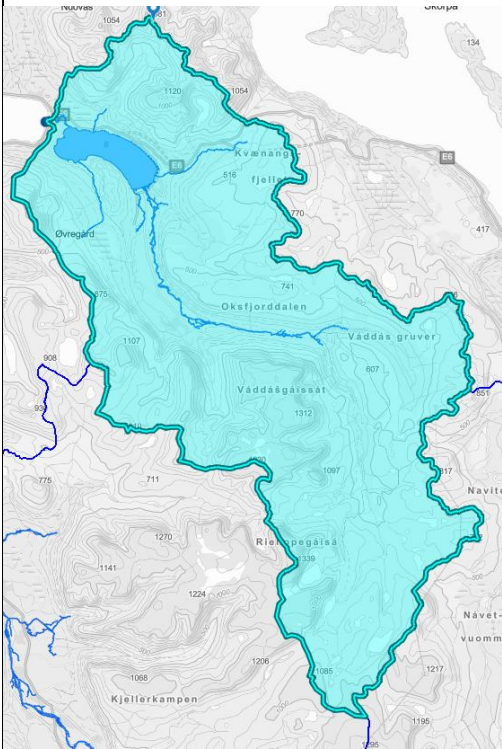
Verneområde	Størrelse km ²	Verneformål
Reisa Nasjonalpark 	803 km ²	Formålet med nasjonalparken er å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, samt å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område. Reisaelva renner gjennom Nasjonalparken. Elvedalen er preget av fosser som renner ned i ravedalen.
Ráisduottarháldi landskapsvernområde 	80 km ²	Verneformålet er å bevare et særpreget høgfjellsområde med løsavsetninger av stor naturhistorisk verdi, og å gi allmenheten adgang til friluftsliv i et slikt område. Landskapsvernområdet grenser til Reisa nasjonalpark i vest.
Reisautløpet naturreservat	6 km ²	Reisautløpet naturreservat er et vernet våtmarksområde som er viktig for mange arter av fugl og andre dyrearter som er avhengige av våtmarksøkosystemer. Verneformålet er å bevare et stort elvedelta der ei av de tre mest verdifulle strandengene i Nord-Norge inngår, og

		hvor en rekke våtmarksfuglarter observeres i trekkperiodene. Naturreservatet er også vernet som et Ramsar-område, noe som er et internasjonalt vern. Området er en av 63 våtmarker i Norge som er vernet i henhold til Ramsar-konvensjonen. Områder som er vernet etter Ramsar-konvensjonen, regnes som særlig viktig for fugler nasjonalt, regionalt og internasjonalt. I tillegg til fugl trekkes også andre verneverdier frem i Ramsar-vernet. Betydningen for anadrom fisk og opplevelsesverdien til området trekkes også frem som viktige verdier i området.
Jav'reoaivit naturreservat 	30 km²	Verneformålet er å bevare et fjellområde med en enestående flora av plantegeografisk interessante arter.
Lindovara naturreservat	2,872 km²	Verneformålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel furuskog og kalkskog, og som har særlig

		betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder viktige naturtyper og er leveområder for flere sjeldne og trua arter. Området inneholder også frisk kalkfuruskog, frisk og tørr kalkbjørkeskog, et ospebestand, fattigere skoger, rike myrer, berg og tjern. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.
Gearpmesorda naturreservat 	3,428 km²	Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og til dels storvokst bjørkeskog med innslag av gammel furuskog, med mye høgstaudebjørkeskog og stort innslag av andre treslag som gråor og osp. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder viktige naturtyper og er leveområde for en rekke arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

		Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.
Pihkahistamaelva naturreservat 	0,587 km ²	Verneformålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik gråorheggeskog på flommark, omgitt av en kulturpreget bjørkeskog og furuskog. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder viktige naturtyper og er leveområde for sjeldne og truede arter. Det er et mål å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Reservatet grenser til Jav'reoaivit naturreservat i nordøst.
Oksfjorddalen naturreservat	3,248 km ²	Verneformålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og rik løvskog i naturlig dynamikk, og som har en særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for kalkkrevende arter og inneholder artsrike

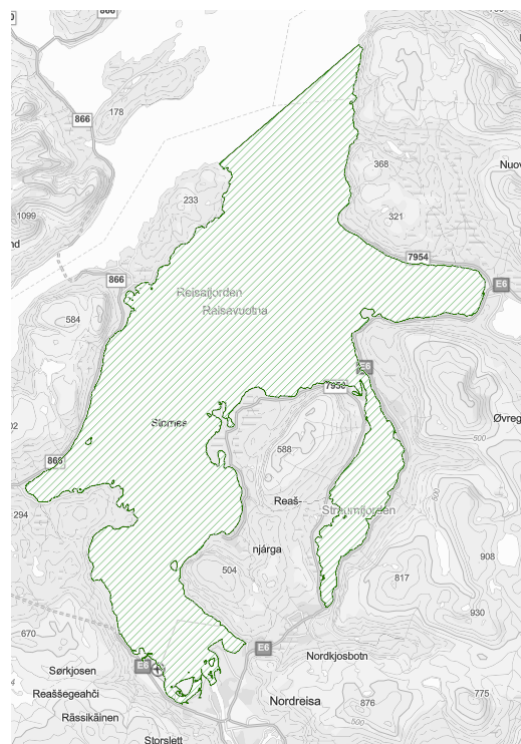
		naturtyper som kalkrike berg, rasmark og kilder, samt høgstaudebjørkeskog og gråorliskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.
Spåkenesøra naturreservat 	5,3 km²	Formålet med fredningen er å bevare et stort fjæreområde som er viktig som trekkområde og hekkeområde for våtmarksfugl.
Reisavassdraget 	2,690 km²	Reisavassdraget er en anbefalt type- og referansevassdrag. Reisavassdraget (Rái seatnu) har sitt utspring i de sørvestlige delene av Finnmarksvidda i grensetraktene mellom Norge og Finland.

Oksfjordvassdraget 	0,269 km²	Urørthet. Vassdraget er sentrale deler av et landskap med høyfjellsvidde i sør, et relativt lite dalføre som etter hvert får en flat og bred dalbunn, før utløp i fjord. Botanikk, landfauna og vannfauna særlig laks inngår som viktige deler av naturmangfoldet. Viktig for reindrift og friluftsliv.
---	-----------------------------	---

7.2 Elva og fjorden

Reisafjorden, en del av Nordreisa kommune, er en nasjonal laksefjord. Dette gir fjorden beskyttelse mot akvakultur, som er den største trusselen mot laks, sjøørret og sannsynligvis sjørøye.

Reisaelva og Reisavassdraget er viktig for Nordreisa kommune, som har to laks på kommunevåpenet. Laksefisket i Reisaelva har vært et stort savn for lokalbefolkningen årene etter fisket etter laks i Reisaelva ble stengt. Elvebåten er en viktig tradisjon i Nordreisa, og turer oppover Reisaelva opp i Reisa Nasjonalpark gir store naturopplevelser.

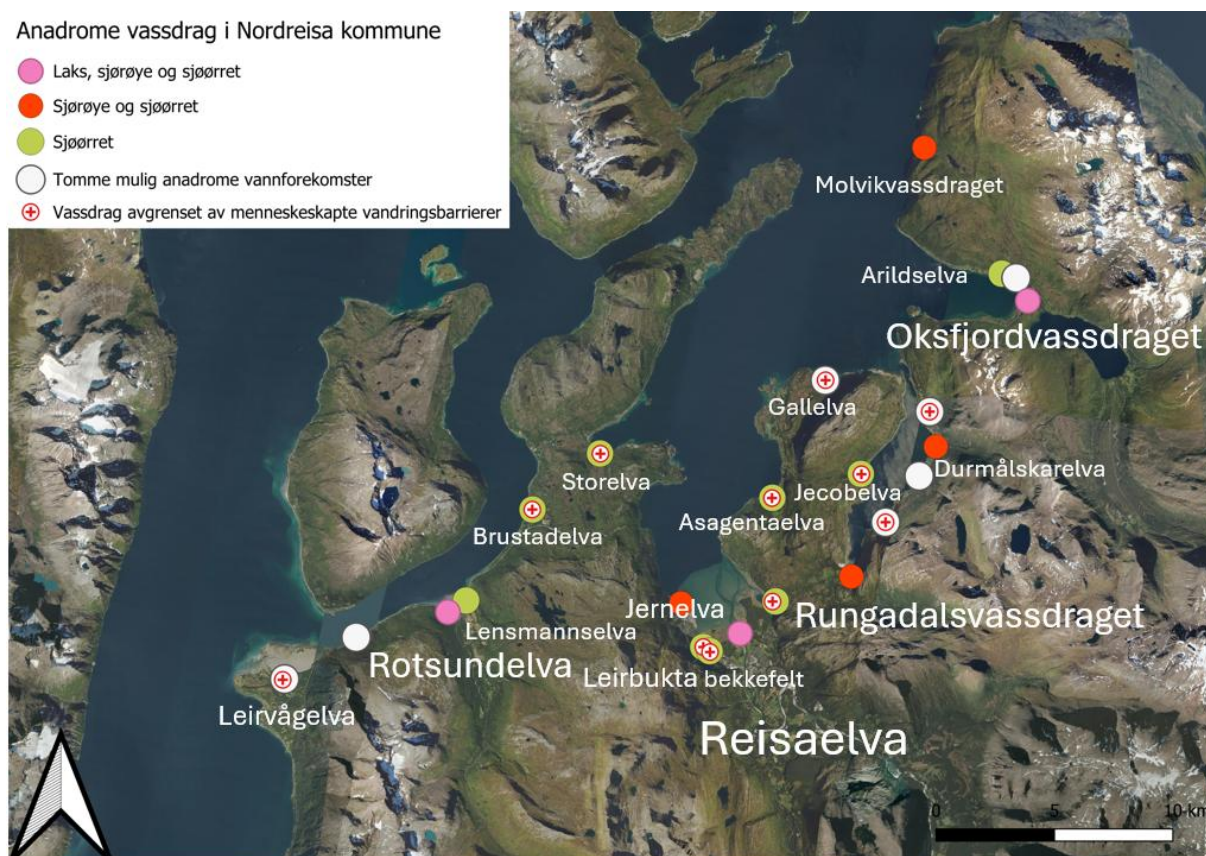
Figur 19: Reisafjorden er en nasjonal laksefjord.

7.2.1 Anadrome vassdrag i Nordreisa

Anadrome vassdrag er vassdrag med anadrom laks og/eller sjørøye og/eller sjørørret.

Nordreisa kommune har tre lakseførende vassdrag: Reisavassdraget, Oksfjordvassdraget og Rotsundelvvassdraget. Elvene har i tillegg til laks har disse vassdragene også sjørøye og sjørørret. Rungadalsvassdraget er også et anadromt vassdrag som er åpent for fiske. Elva huser hovedsakelig ørret og røye.

Høsten 2024 og 2025 ble det kartlagt små enkeltstående vassdrag som hadde potensiale for å huse anadrom laksefisk **figur 20**. Kartleggingen foregikk med el-fiskeapparat. Det ble påvist røye i Durmålskardelva og Jernelva, samtidig viser lokale kilder til at Molvikvassdraget også har sjørøye, med der ble det ikke utført el-fiske. Det er altså sju sjørøyevassdrag i Nordreisa kommune.

Figur 20: Kartet viser en oversikt over anadrome vannforekomster i Nordreisa kommune. For flere av forekomstene utgjør kulverter en stor trussel for de anadrome bestandene av ørret og røye, hvis de ikke alt er utryddet.

Nordreisa kommune har også en rekke sjørørretvassdrag. Lensmannselva, Brustadelva, Storelva, Asagentaelva og Arildselva er eksempel på enkeltstående sjørørretvassdrag.

Minst 15 av de 16 anadrome vassdragene vi har i Nordreisa kommune har sjørret, da det ikke ble påvist ørret i Durmålskardelva under el-fiskeundersøkelsene. **Figur 20** viser en oversikt over elvene som potensielt har anadrom laksefisk i Nordreisa. Av 23 undersøkte vassdrag i Nordreisa kommune har 16 anadrom laksefisk. For 11 av de 23 undersøkte vassdragene utgjorde menneskeskapte barrierer som kulverter store problemer for fisk. For enkelte vassdrag er dette sannsynligvis grunnen til at de ikke hadde anadrom laksefisk. Flere nedbørsfattige sommere kan ha gjort at enkelte vassdrag som normalt har anadrom laksefisk tørket ut. Naturlilstanden i Nordreisa er derfor sannsynligvis at mer enn 16 anadrome vassdrag.

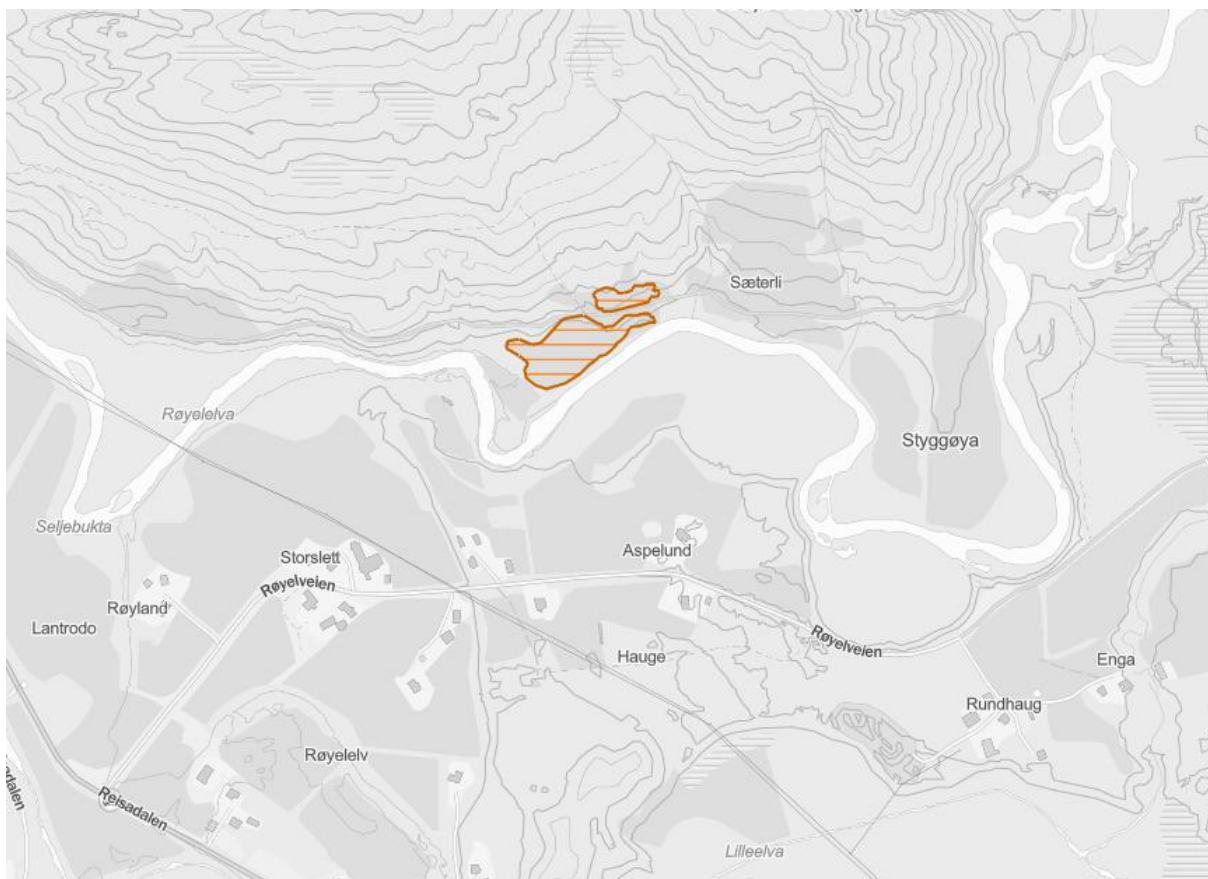
De små vassdragene er viktige for sjørreten og sjørøya, og skaper et bredere genetisk mangfold. De fleste individene vandrer tilbake til oppveksthabitatene for å gyte. Fisken får derfor unike genetiske tilpasninger til hvert enkelt vassdrag. Det finnes også stort ubenyttet produksjonsareal for anadrom laksefisk, der flere kilometer med laksefiskførene strekning ikke er tilgjengelig i dag. Her kan tiltak gjøres som vil gi et større høstbart overskudd av sjørret og sjørøye i sjøen, samtidig som det genetiske mangfoldet vil øke på lengre sikt.

7.3 Utvalgte naturtyper

Utvalgte naturtyper er naturtyper som har fått status som spesielt viktige i naturmangfoldloven. I Norge har vi ni utvalgte naturtyper:

- Slåttemark
- Slåttemyr
- Hule eiker
- Kalk-lindeskog
- Kalksjøer
- Kystlynghei
- Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone
- Olivinskog
- Korellrev

I Nordreisa kommune har vi slåttemark. Det er heller ikke usannsynlig at det finnes korallrev i fjorden. Det er registrert slåttemark nord for Røyeelva i Reisadalen (**Figur 22**). Lokalitetene er av moderat og lav kvalitet.

Figur 21: Av de utvalgte naturtypene finnes det slåttemark i Røyeldalen i Reisadalen.

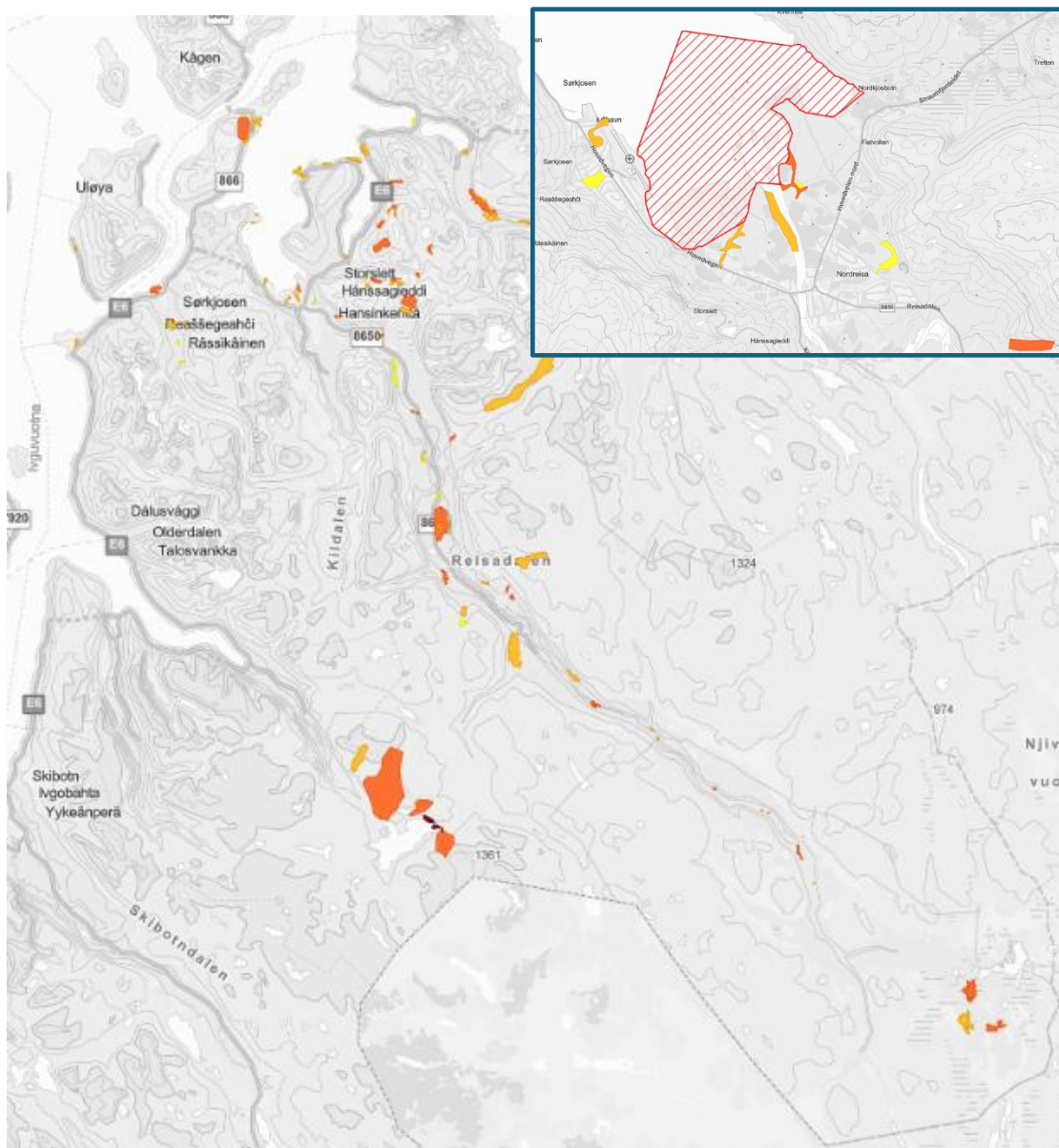
7.4 Verdsatte naturtyper

Verdsatte naturtyper er naturområder som er kartlagte og vurdert som veldig viktige for biologisk mangfold. De får verdiklasse basert på hvor sjeldne, artsrike, sårbare eller intakte de er.

Verdiklasse:

- A – Svært viktig
- B – Viktig
- C – Lokalt viktig

I Nordreisa er flere av disse områdene kartlagt (**figur 22**). Nordreisa kommune har flere av disse viktige naturområdene i Storslett og Sørkjosen. Disse områdene er utrolig viktige funksjonsområder til Reisautløpet naturreservat, og må sees i et større perspektiv sammen med sjørretbekker (**figur 20**), vegetasjon og vandringsveier. Kulverter under vei kan kombineres med underganger for vilt, fisk og innsekter.

Figur 22: Verdsatt natur i Nordreisa kommune. De verdsatte naturområdene rundt Reisautløpet er viktige å ta hensyn til i utviklingen av Storslett og Sørkjosen.

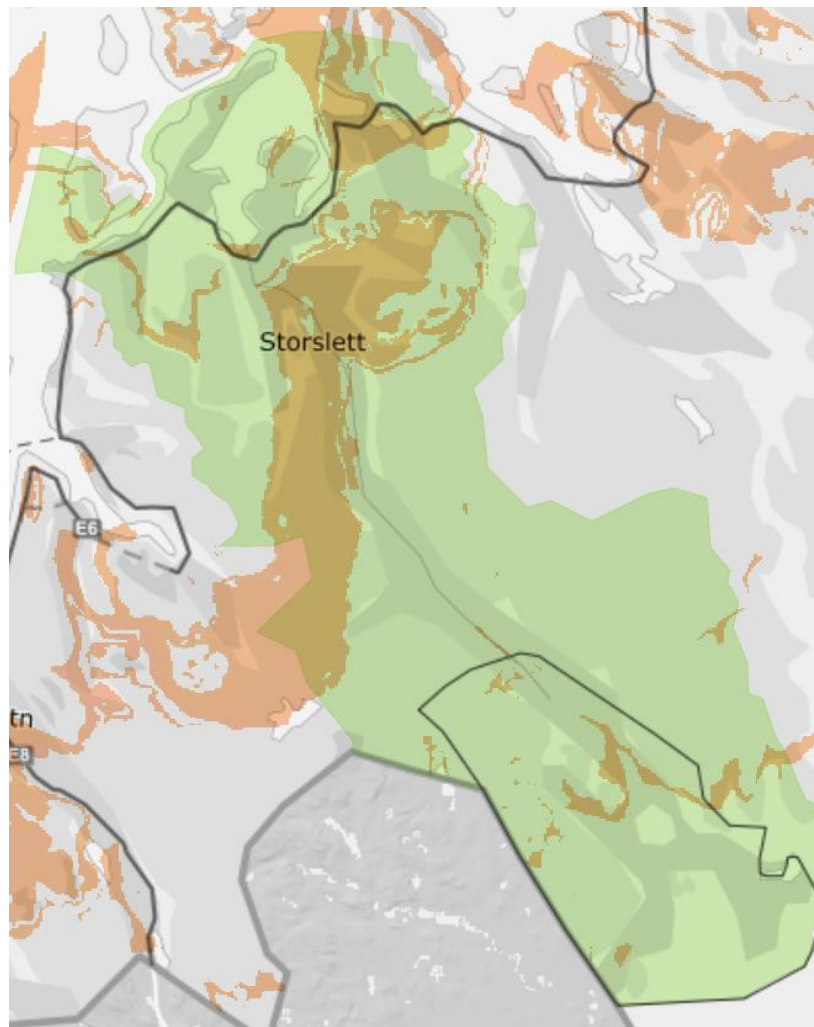
Palsmyr

Palsmyr er en myrtype som har palser. Palser er torvhauger med en kjerne av is. Nordreisa kommune har flere forekomster av palsmyrer. Mange av disse er lokalisert i Reisa nasjonalpark. Palsmyrene er i sterk tilbakegang som følge av varmere klima og mer nedbør.

7.5 Kalkrike områder

Kalkrike områder vil ofte være en indikasjon på at det områdene kan ha store naturverdier, og er ofte en hotspot for biologisk mangfold. Kalkholdig grunn forvitrer lett og gir næringsrik jord som kalsium, som er viktig for mange planter.

Nordreisa kommune har flere kalkrike områder. **Figur 23** viser kalkrike områder fra Guolasjávri ved kommunegrensen til Kåfjord kommune i sør til Røyeldalen i nord.

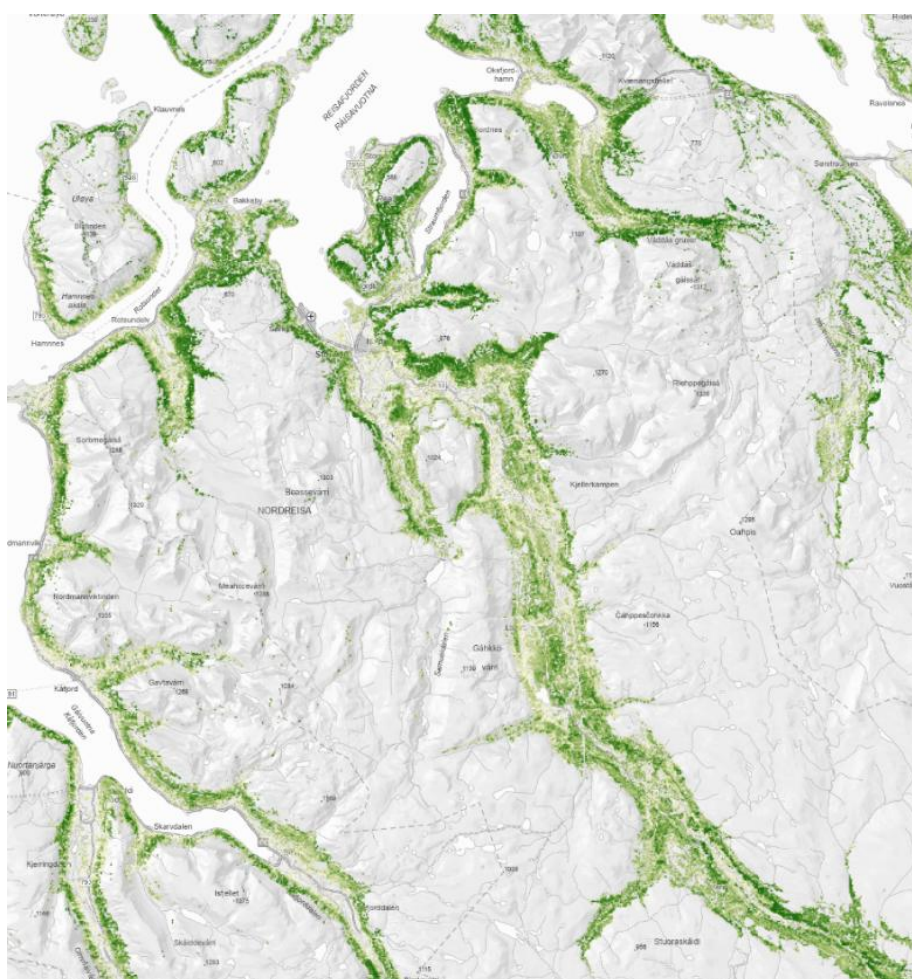

Figur 23: Kalkrike områder er markert med orange.

7.6 Skogen

Flere viktige naturverdier er knyttet til skogen i Nordreisa. Gammelskog eller naturskog er gjerne skog som er eldre enn 120-160 år. Dette er gjerne skog som ikke har vært utsatt for omfattende hogst de siste 120-160 årene. Skogen har trær i alle livsfaser og gir et rikt biologisk mangfold. Storfugl og tretåspett (**figur 25**) er eksempel på en art som trives i gammel barskog. **Figur 24** viser naturskogsannsynlighet for skogen i Nordreisa. I

Nordreisa kommune er det gjort flere miljøregistreringer i skog. På Statsgrunn Nordreisa omfatter dette 31 miljøfigurer med et samlet areal på 3 585 daa.

Figur 24: Kartløsningen viser sannsynlighet for naturskog, der grønnere farge indikerer at det er stor sannsynlighet for at skogen er naturskog.

Figur 25: Tretåspetten er knyttet til gammel barskog. Foto: Matti Suopajärvi. 19.12.2011. "Male. 13.6.2007, Tornio. Male has green/yellow in head. Quite fast feeder, once in 5 minutes.". Flickr. <https://www.flickr.com/photos/mattisj/544337285/> (CC BY-SA 2.0).

Kantskog

Kantskog langs bekker, elver og vann er utrolig viktig for naturmangfoldet (**figur 26**).

Denne typen skog skaper vandringskorridorer for vilt og insekter. Kanskogen hindrer også forurensing av vannforekomstene, og bør være minst 10 meter for å hindre forurensing.

Kantskogen er også utrolig viktig for fisk. Skogen gir skygge fra sola på varme dager og bidrar med næring til elva og fisken. For ungfisk kan over 50 % av maten komme av insekter i kantskogen. Røtter og nedfallsvirke skaper kvistvaser, kulper og hulrom som gir elven mulighet til å huse høye tettheter av ungfisk. Gråor-heggeskogen som man ofte finner langs elver og bekker kan ha like stor tetthet av fugl som den tropiske regnskogen.

Figur 26: Et eksempel på kantskog fra Storelva i Bakkeby.

7.7 Arter

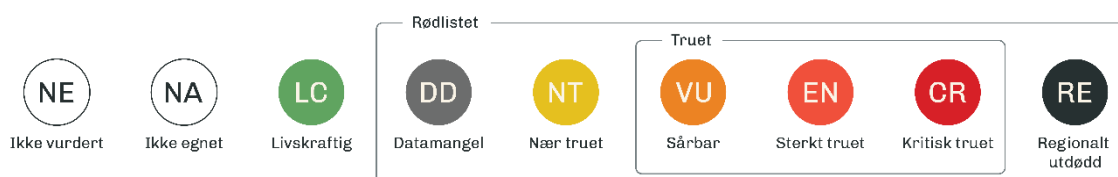
Nordreisa har en rekke truede arter, der områder i Nordreisa har stor betydning.

Nedenfor er det valgt ut fire arter som blir beskrevet nærmere.

Rødlista er en oversikt over norske arters risiko for å dø ut fra Norge. Det er

Artsdatabanken som er ansvarlige for å fastsette den endelige rødlistekategorien. **Figur**

28 gir en oversikt over rødlistekategoriene

Figur 278: Figur over de forskjellige rødlistekategoriene (Artsdatabanken, CC BY 4.0).

Fjellrev (*Vulpes lagopus*)

Fjellreven (**figur 28**) er sterkt truet. I januar 2026 ble det satt ut 17 fjellrever i Nordreisa som en del av avls- og utsettingsarbeidet. Nordreisa kommune har store fjellområder med flere gamle fjellrevhi, som er viktig i arbeidet med å redde bestanden av fjellrev på fastlandet. Konkurransen fra rødrev, sykdommer, klimaendringer og få smågnagerår er

alvorlige trusler for fjellreven.

Figur 28: Fjellrev. (Foto: Arild Landa, CC BY 4.0).

Hettemåke (*Chroicocephalus ridibundus*)

Hettemåke er kritisk truet på rødlisten (**figur 29**). Dette betyr at det er en art i stor fare for å dø ut i nær fremtid. Den Norske hettemåkebestanden har altså hatt over 80 % i reduksjon i bestandsstørrelse de siste tre generasjonene. Ferskvann, fjæresone, kyst, saltvann og våtmark er artens hovedhabitat. Reisa utløpet naturreservat er et utrolig viktige habitater for hettemåke, og hele 2 % av landets hekkebestand hekker her.

Predasjon av mink og andre rovdyr og menneskelig ferdsel som forstyrrer hekking er negative påvirkningsfaktorer. Igjenfylling av dammer og drenering av våtmark gitt tap av viktige hekkeområder. Forurensning, fugleinfluensa og butolisme er andre potensielle påvirkningsfaktorer.

Figur 29: Hettemåke. Foto: Jan Ove Gjershaug, Norsk institutt for naturforskning, CC BY 4.0.

Sjørøye

Sjørøye er strengt tatt ikke en egen art, men en anadrom variant av røya (**figur 30**). Røya er altså i sjøen deler av livet sitt. Vi har syv vassdrag med sjørøye i Nordreisa kommune. Tidligere var det sannsynligvis også flere vassdrag med sjørøye, men klimaendringer og

kulverter skaper problemer for sjørøye. Sjørøya finnes hovedsakelig i Troms og Finnmark på fastlands Norge, men finnes også i enkelte vassdrag i Nordland.

Fangstene av sjørøye har gått ned de siste årene (**Figur 31 og 32**). Kunnskapsnivået om trusler for sjørøye er mangelfullt, men det er rimelig å anta at mange av de samme truslene som er aktuelle for sjørørret også er aktuelle for sjørøya. Forhåpentligvis vil det komme en rapport fra vitenskapelig råd for lakseforvaltning som bidrar til å samle kunnskapsgrunnlaget. Klimaendringer er sannsynligvis en større påvirkning for sjørøya enn for sjørørreten, da røya er tilpasset kaldere klima.

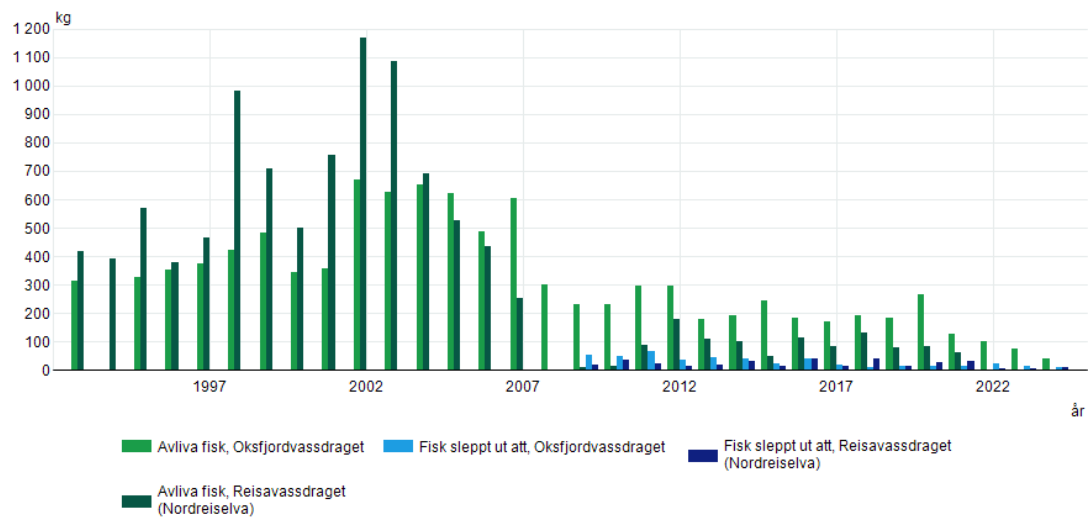
Pukkellaks, konkurranse fra sjørørret og laks og predasjon er andre påvirkningsfaktorer som kan påvirke sjørøya negativt.

Figur 30: Røye, Jan Fekjan, CC BY 4.0

Fangststatistikk oksfjordvassdraget og Reisavassdraget

08991: Elvefiske. Fangst, etter bruk, elv og år. Sjørøye (kg).

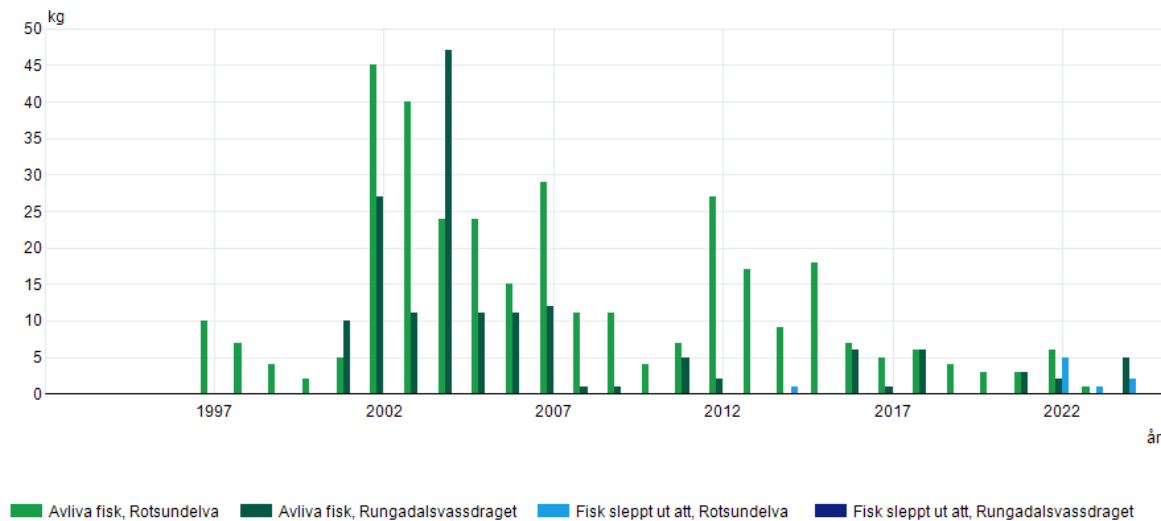

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 31: Fangststatistikk fra Reisavassdraget og Oksfjordvassdraget.

Fangststatistikk for Rotsundelva og Rungadalsvassdraget

08991: Elvefiske. Fangst, etter bruk, elv og år. Sjørøye (kg).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 32: Fangststatistikk for Rotsundelva og Rungadalsvassdraget

Elvesandjeger *Cicindela maritima*

Elvesandjegeren en middels stor løpebille (**figur 33**). Billen er knyttet til sand og siltflater langs elvebredder. Larvene lager fangsttuneller på stranda, mens voksne individer er aktive jegere.

Elvesandjeger er en prioritert art i henhold til naturmangfoldloven. Arten er sterkt truet på rødlisten. Arten er i utgangspunktet sjelden, og Tanavassdraget har sannsynligvis 60 % av den totale bestanden. Reisaelva er godt egnet for elvesandjeger, og det er mulig at arten finnes i Nordreisa. Arealendringer er en stor trussel for arten. Elveforbygninger er et eksempel på et tiltak som har negativ påvirkning.

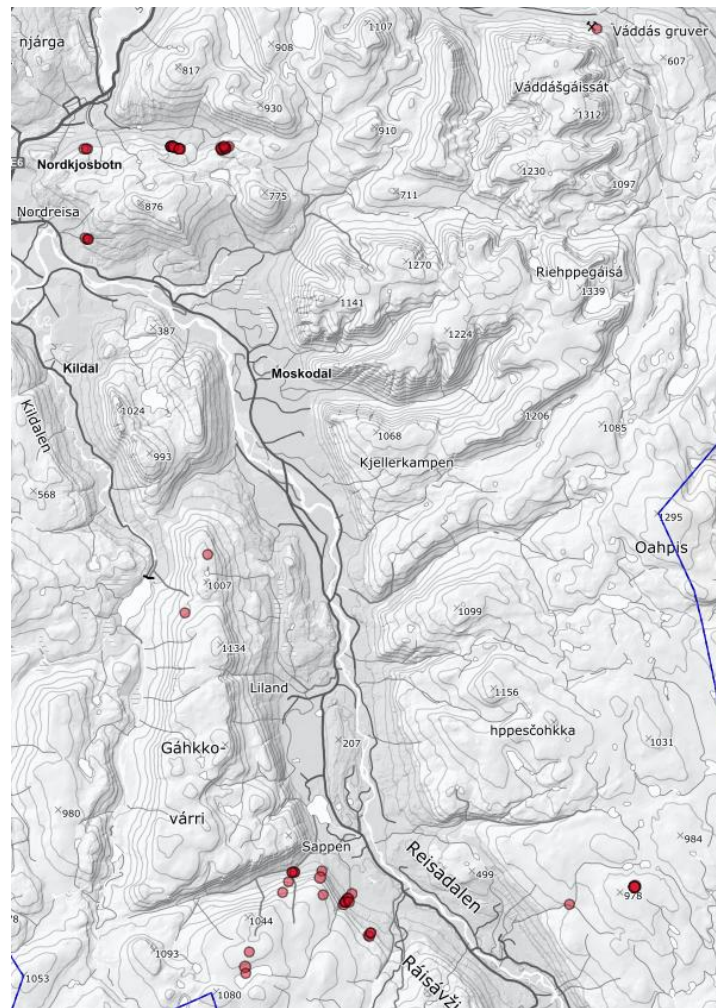
Figur 33: Elvelandjeger, Oddvar Hansen, Norsk institutt for naturforskning, CC BY 3.0

Sibirnattfiol *Lysiella oligantha*

Sibirnattfiol er den eneste orkideen som er unik for Nord-Norge.

Jávreaivvit naturreservat er mye besøkt av botanikere som ønsker å få øye på blomsten.

Blomsten trives på fjell, ber og ur, og trues av fragmentering i kombinasjon med fragmentert utbredelse.

Figur 34: Registreringer av sibirnattfiol i Nordreisa

8. Naturgrunnlaget for samisk og kvensk kultur og tradisjon

Lokalbefolkningen i Nordreisa kommune er et resultat av tre stammers møte, og har en sterk samisk og kvensk tilhørighet.

Samisk naturgrunnlag

Det er ikke bare for den samiske reindriften at naturgrunnlaget er viktig. Samisk natursyn handler om å høste av naturen uten å ødelegge naturressursene. Nordreisa kommune har en sterk samisk identitet der fiske, jakt, fangst og sanking er en viktig del av hverdagen til lokalbefolkningen.

Naturmangfoldloven forvalter det samiske naturgrunnlaget, og det samiske blir omtalt flere steder i loven. Lovens formål spesifiserer at naturen skal forvaltes også som et grunnlag for samisk kultur. Tradisjonell samisk kunnskap skal vektlegges som en del av kunnskapsgrunnlaget jf. Naturmangfoldloven § 8. Dette kan for eksempel være små anadrome vassdrag, der kunnskap ikke ligger lett tilgjengelig. De utryddede bestandene av sjørret og sjørøye i Leirvågelva er eksempel på konsekvensene av å ikke vektlegge det samiske kunnskapsgrunnlaget.

Kvensk naturgrunnlag

I likhet med det samiske naturgrunnlaget er fiske, jakt, fangst og sanking en viktig del av det kvenske naturgrunnlaget. Det kvenske kulturlandskapet med slåttemarker og beitemarker er viktig for mange arter, og regnes i dag blant våre mest truede naturtyper.